Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера денз ★ ЕРА, 15 МАЙ, 1986 ШУ. ★ № 58 (7249) ★ Мах 3 кеп.

ГРОЗНЕ ЕРРИГСОЮЗНИ СОВЕЩАНИ

«1986 — 1990 шерашка СССР Миннефтепрома шин гIишлош ю организацеш дегIайоалаяра керттера лостамаш» — иштта я самардийнахьа Грозне С. М. Кирова цIерагIча Двореце болх бе йолаеннача СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства Iильма - техническ совета капитальни гIишлошъеча секце выездной заседане тема.

Мехка тайпа - тайпарча миIингашкара Нохч - ГIалгIайчен столице баьхка, заседанена юкъе дакъа лоацараш моаршал а хаьтта безаме гIайнцар ши орден лелаеча «Грознефть» производственни объединене генеральни директора Р. М. Хачатурова. Лоацца къамаьл дир гулбеннараштa хьалхашка СССР Миннефтепрома капитальни гIишлошъеча Керттерча управлене начальника П. Д. Алексеева. Укх пятилетке отрасле гIишлошъеча подразделенешта хьалхашка латтача проблемех дийцар цо.

СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства Упрнефтеремстроя начальника Л. Т. Захарченкос ше къамаьл деш белгалдаьккхар болх беш йола мехкдаьтта доалла моттигаш технически кхы а Iалашъярен мехка тайп-тайпарча регионашка керда, перспективни майдаш хьаярен хьакъехьа хIанз Миннефтепрома системе болх беш болча гIишлонхошта хьалхашка бехктокхаме декхараш латташ хилар. Бокххача боарамагIа промышленни гIишлош хьалъешше кхы а сихагIа хьалде деза отрасле къахьегамхошта чубаха цIеноши соцкультбыта объекташи.

Заседане докладаши хоамаши деш къамаьлаш дир ВНИИОЭНГ-а сектора заведующе А. Н. Барышникова, «Гипровостокнефть» института лабораторе кулгалхочо А. Х. Лобанова, «Оргтехнефтестрой» треста экономика отдела начальника Л. Н. Искандарова, «Удмуртнефть» объединене генеральни директора заместителa Г. П. Батищева, «Куйбышевнефтепромстрой» треста управляюще В. П. Ходакова, «Куйбышевнефть» объединене генеральни директора заместителa Б. И. Маршака, кхыча кулгалдеча болхлоша.

Выездной заседане балха юкъе дакъа лоацаш бар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретарь В. И. Дмитриенкои парте Грозненски горкома хьалхара секретарь В. А. Куценкои.

ДЕГIААХАР СИХДЕШ БЕ БОЛХ!

ЯХЬА ДНЕВНИК

ЛаьрхIар кхоачашду

Къаьнача скважинех бизза пайда ийбе гIертача «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахоша цхьаккха бутт дIабахийтац план тIехкхоачаш ца еш. ДIабахача биъ бетта заданел совгIа цар даьккхад 800 тонн гаргга «Iаьржа дошув», маьхала яькхай пхийтта эзар сома маьха тонарни продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра задани тIехкхоачашъяьй.

Яхье хьалха латташ я А. Лунина кулгалдеча промыслан А. Наценко керте латтача бригадаи коллективаш.

* * *

Хьинаре къахьегарца жоп лу парте XXVII съезда решенешта «Сунжанефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Цар дикагIа пайда ийбу балха ханахи производственни мощностехи. Цудухьа ер шу доладелча денз заданел совгIа цар даьккхад 170 тонн мехкдаьттеи 350 эзар кубически метр гази. ЙоагIачул дукхагIа потребителашка ехкай 28 эзар сома маьха товарни продукци.

Укх шера къаьстта дика къахьегаш я Н. Летникови Б. Гагиеви керте латтача бригадаи коллективаш.

* * *

Вознесеновски газобензинови завода болхлоша укх бетта хьалхарча деношка кхоачашъяьй газови бензин арахецара пхе бетта задани. Ер шу доладелча денз планал совгIа цар арахийцай 1844 тонн продукци. ХIаьта йоагIачул совгIа 43 миллиона 331 эзари кубически метр газ а йоаккхаш, хьатIабоагIача бетта чотагIа из продукци арахеца болабеннаб иттлагIча мае денз. Дикка тIехкхоачашду продукци маьхала яккхара тIанйца хинна социалистически декхараш а. Къахьегама овсарле лакхъяра задани пхи процент совгIа тIехкхоачашъяьй.

Социалистически яхье хьалха латт Баркинхоев Башира кулгалдеча комбинированни установкаи Прясников Валерий керте латтача товарно - бийдала участкаи коллективаш.

Деша дай бац

Укх шера доккхий декхараш тIанйцад «Чечингавтотранс» территориальни объединене. Чакхбаьннаб хьалхара биъ бутт. Цу юкъа баьча балха итогаша хьахьокх транспортникаш шоай деша дай ца хилар. Ер шу доладелча денз паччахьалкхен планагIа е езачох цар ца еш йисай 16 миллиони 938,3 эзари пассажиро - километр, дIа-хьа ца бугаш биса пассажираш цхьа миллиони 142 эзари саг ва.

Иштта болх беш йола предприятеш кIезига яц «Чечингавтотранс» объединене. Царех цаI я Т. Ошаева кулгалду Грозненски ЦАП-1. ДIабахача биъ бетта цунна тIадиса паччахьалкхен декхар пхи миллиони 27,4 эзари пассажиро - километр да. Укх шера во болх беш я А. Бачаев керте латтача Шелковской автотранспортни предприяте коллектив а.

ТIехьаюсарех я Д. Шаипова кулгалдеча Сунежински АТП а Я. Закиев керте латтача Наурски автотранспортни предприяти а. Цу шин коллективо укх шера ца еш йисай цхьа миллиони 60,9 эзари пассажиро - километр.

* * *

«Чеченингушстройматериалы» производственни объединене а кхоачаш дац ше тIайцa декхараш. Ара ца хецаш йисай цхьа миллионал совгIа кирпишк. Хьалха а санна продукцена юкъе Iалаьмате дукха нийслу брак.

Эггара дукхагIа пачхаьалкхен декхар тIадисарех я Имиева Беслана кулгалду шоллагIча комбината коллектив. Цхьаккха бетта задани кхоачашъеш яц Боков Микаил керте латта Малгобекски кирпишкаш ю завод. Цо биъ бетта хьа ца еш йисай 440 эзар кирпишк. Цун кертера бахьан да брак еш дукха моттигаш нийсъялар, къахьегамеи производственни дисциплина во хилар.

Кхы дикагIа болх беш яц Хажиев Лаьча керте латта Гудермесски кирпишкаш ю завод.

ДОАЛ ДИКА ДУ

Доакъара свеклаш индустриальни технологех мишта кхее еза дувцаш семинараш чакхъяьхар дукха ха йоаццаш республика ерригача районашка. Масала, Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхозе хилар из. ХIаьта тамаш а яц. Доакъара свеклаш кхеяра йоккха опыт Iоаяьй цу боахама кхаш леладераша. Соахка хIара гектара тIара 750 центнер чуера. ХIаьта укх шера кхы а дукхагIа — эзар центнер чуэца декхар тIанйцад.

Колхоза кхоалагIча бригаде доакъара свеклаш кхеяра лаьрххIа механизированни отряд вIашагIъеллай. Из культура лелаяра говзанчаш ба цунна юкъебоагIа механизатораш Д. Лобанов, Г. Колесников, И. Лабынцев, отряда кулгалдеш вола В. Темников.

КхоалагIа шу да цу коллективо астраханскн хьисапе доакъара свеклаш кхею. Индустриальни технологе дIа ма дехха эзбь аьхачул тIехьагIа минеральни, органически удобренешца хьаьндаьча, культиваци яь, манхаш даьха тIера дика лаьтта пIанийсдаь кийчдаьча кхай тIа дIайийра из культура укх шера а. Кхашкара деррига балхаш толашагIа йолча агротехнически ханашка чакхдаьхар.

— Бакъдар аьлча, тхоай отряда низаща лоацaча юкъа доакъара свеклаш дIае вIаштIехьдаргдацар тха, — дувц Темников Виктора. — Цудухьа, коллективни подрядагIа тхоаш болх беш доллаше а, новкъостал де кхыча бригадашкара мукъа бола механизатораш бийхар. ХIаьта хIанз хий диллара, оасар дара балхаш оахош чакхдоах. Дика дегIайоагIаш я доакъара свеклаш. Оахош тIанйца декхар кхоачашдара, из культура кхеярга дIадодачун кхом бара тхоай низ дIакхоачар а дергда.

М. АДУЕВ.

Укх шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяьй Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаша. Цу яхье хадданза хьалхалаттарех я кхаьччингехьа установке оператор. «Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене ветеран яха сийлен цIи лелаеш йола Сергеева Лидия Владимировна. Дуккхача шерашка укхаза болх беш я из. Ший пхи пIелг санна дика йовз цунна ерригa технологически процессаш. Цудухьа ший бехкагIа Лидия Владимировнас балха тIа хьовзам хилийта цхьа моттиг нийслац. Ше балха хьа ма кхаьччанге установка гIолла хьожаш чакхйоал из. Технологически режим талхар кхерам болаш кIезиг-дукха а ше шек йолаш моттиг нийсъелча, цу гIулакхага хьажа сиха оарцагIоах цо специалисташ.

Хьаьнала къахьегаш Л. Сергеевас даьхача толамий лакха мах баьб Даьхено. Тийнна сийлен грамоташ, маьхера совгIаташ доацаш, цун наьхка тIа лепаш я. Къахьегама Цlеча Байракха орден, иттлагIчен цхьайтталагIчен пятилеткай ударник яха сийлен Знакаш.

Массаза а технологически режим тIехдика лелаеш, из керте латта смена хадданза социалистически яхье хьалха латташ хиларах заводерча дукхача технологаша чIоагIа лоархIаши сийдеши ва вокхагIвола оператор, объединене ветеран, коммунист Патютько Виктор Петрович. ХIаранегара доагIаш дар хьадех цо, эшачунна гIо-новкъостал де кийча ва, ший опыт дог раьза долаш дIайовзийт къоначa болхлошта. Иштта цо хьалкхебаь говзанчаш цу предприяте итташ ба.

Хьинаре къахьегарал совгIа, ше коммунист хиларах тарра Виктор Петровича доккха дакъа лоац юкъарча балха тIа а. Из ва цеха партбюро, завода профкома член.

Цун къахьегама толамаш белгала а доахаш, дукха совгIаташ тийннад В. Патютькона. Царна юкъе я Къахьегама Цlеча Байракха орден, ленински юбилейни медаль.

СУРТАШ ТIА: вокхагIвола оператор В. Патютькон оператор Л. Сергееван.

А. АИРАПЕТОВА
сурташ.

Хьайбашта — моша доакъар

Сунженски района XIX партсъезда цIерагIа колхоз... Тхиро тIоадаяь буц ловсаръяхаяц. Рапса доккхача кхана юхе латт сои цу боахама керттера агроном Б. Брциеви.

Кхай тIа болх беш я кхо агрегат. Уж леладеш ба механизатораш В. Костикин, В. Шаткулевич, Д. Зубов. Косилка урсаш кIеззига мара халъайдац цар лаьттара, цудухьа ерригa буц касарашка юж. Баьццара доакъор фермашка дIакхухьаш ба трактористаш П. Реутов, А. Рожков, Н. Шалимов, А. Шепилов.

Кхай дIоахал дIахьежаш латт со, баьца хозача хьажо накха хьал а биза.

Л. ЧАБАЕВ.

ДЕЗА СОВГIАТ

Дика дIадоладаьд шийтталагIча пятилетка хьалхара шу Малгобекски районе мехкдаьттахоша. Из бакъдеш да чакхбаьннача биъ бетта хьокхамаш. Мехкдаьттен гази даккхара план 100,9 процент кхоачашъяьй. Планал совгIа маьхалъяьккхай 81 эзар сома маьха продукци, къахьегама овсарле 2,6 процент лакхъеннай.

Къахьегамга хьежжа да совгIат а. «Малгобекнефть» НГДУ коллектива еннай карара кара тела Цlе байракх.

Из толам боккхаш хьинаре дакъа лаьцад оператораша В. Безугле, Х. Котикова, ЦКРПС бурувдеттачо Х. Галаева лаьттан кIалхарча скважинашта ремонт еча оператора И. Мордачева, кхычар.

Уж берригаш а Даьхен рузкъа дебадеш болх беш ба.

МАШАР ЭШ ВАЙНА

ДIахохьош я тIема духьала къовсам лоаттабара Европе кхерамзле а барт-цхьоагIо а чIоагIъяра хетаяь мероприятеш. Заводашка, фабрикашка, совхозашка, колхозашка дешара заведенешка чакхъювл собранеш, митингаш, машара вахташ. Царех дола хоамаш ух тха редакце.

ГРОЗНЫЙ

Селхан «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе литейни цехе митинг хилар. Цига къамаьл дир формовщика Хь. Аушева.

— СССР Конституце тIа дIаяздаьд. «ТIема пропаганда яр законо могадеш дац», аьнна. Цар къаьгга хьахьокх империалисташа Советски Союз тIом хьоабе гIерт яхаш дувцар харцдолга. Вайна тIом эшац. Иштта я вай идеологи. Цхьабакъда дхьаннена хьалхашка гора а оттаргбац советски нах. «Кхеразмле — массанена цхьатарра» — иштта я вай лозунг. Герз дIадаккхар, е цун боарам тоъал лохбар хьадех вай. Империалисташта ховш хургдац из малагIча наькъаца дича бакъахьа да. КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева яь Заявлени Iойийшача цу хаттара дола жоп корадоагIаргда царна. Цу тIа дика гуш ба советски наьха лоIам».

Завода коллективо Машара фонде хIанзле а дIачуденнад 684 сом. Укх деношка кхы а 100 сом совгIа дIачулургда.

МАЛГОБЕК

Малгобекерча автотранспортни предприяте шин дийнахьа машара вахта чакхъялар. Из дIайолаялале хьалха укхаза хиннача митинге къамаьл дир АТП начальника О. Марзаганова. Цо ерригa коллектив тIахьийхар лоархIамеча мероприятешка хьинаре дакъа лацара.

— ТIом хилийта йиш яц, — аьлар тIема а къахьегама а ветерана, АТП болхлочо Е. Аванесова. — Герз дIадаккхар, тIема кхерам лаьгIбар — из да вай керттера декхар.

Машара вахте эттар 277 саг. Царна юкъе бар автотранспортни предприяте дикагIбола водителаш С. Коттоев, Х. Коригов, И. Евлоев. Кхояьча материалий чотагIа болх бир къоначa шофера Картоев Ювсапа.

— АТП коллективо машара фонде 1450 сом дIачуденнад, — аьлар парторганизаце секретара Р. Хидирова.— Из болх хIанз а йистебаьннабац. ХIара дийнахьа керда взносаш ю предприяте болхлоша. Дег тIара хьаллоац тха коллективо парте машара политика.

БАЛА ХИННАБАЛАРЕ

Геттара екъа латт укх шерара бIаьсти. Цудухьа юртбоахама культурашта Iаббалца хий диллар хьувкъам алсамбаккхара дувцилга а доацаш лоархIаме да. ХIара кубометр хац, хIара литр хий боккха мах болаш да. Кхаш леладераша, специалисташа дика кхетаду из. Иштта дале а гIулакх тоадара района боахамашка лоадама хIама дац. Из гучадаьлар укх деношка «Червленский», «Коминтерн», «Красный пахарь» колхозашка тха рейдови бригада хинначул тIехьагIа.

Бакъдар аьлча, «Червленский» колхоза гидромелиоратораш цхьаккха а хIама ца деш баьгIаб, аьлча харц хургда. Хий дилла деза ха хьатIакхоачаше болх бе йоалаялийтар ялхха насосни станци, догIан хьисапе хий детташ йолча бархIнех ворхI агрегат. Цхьабакъда, апреле а май бетта хьалхарча деношка а оросительни системай районни управлене хий хьа ца хецар бахьан долаш техниках бизза пайда эца йиш хиланзар. Иштта из доллаше 725 гектара тIа дIайийнача юртбоахама культурашта хий тохар колхозхоша. Из царна карагIдаьнна дика гIулакх да. Цхьабакъда, планагIа хий тоха дезачох бIаь гектар цхьа тIадам тIоадал ца кхоачаш йисар. Хий тоха техника каст-каста йохаш моттигаш а хилар укхаза. Масала, тхо цу боахаме долаш ДДА-100 марках йола низ бола догIан хьисапе хий детташ йола агрегат еха латтар. Из бахьан долаш болх беш яцар карьера чура хий хьатIадоаладеш йола СНП-500/10 марках йола насосни установка а. Уж тайпа моттигаш еаре хий диллара план кхоачашъе мегар цу боахама къахьегамхоша.

ХьатIадоагIаш шортта доллаше а геттара во пайда эц хих «Коминтерн» колхозе. План 1386 гектар йолаш, цига 837 гектара тIа мара техалац из. Цун керттера бахьан — техниках пайда ца эцар. Тхо цу боахаме долаш йиънех ши насосни станций йиънех цхьа догIан хьисапе хий детта агрегати мара яцар болх беш. Кхы а цхьа хIама а да. Насосни станцеша бийсан а бу болх, хIаьта догIан хьисапе хий деттача агрегаташа — дийнахьа мара.

РЕЙД

Хий диллара лерттIа йоакхо яц «Красный пахарь» колхозе а. Цунна тешал деш цхьа масал доаладе безам ба. Р-8 яхача керттерча канала чура хий, из кхашка гIолла дIа-хьа декъара даькхача Р-8-1 яхача канала чу хийцалар. ТIеххьардар пхи километр хургйолаш дIаьха да. Цун йистте гIола дIадахача укх тайпара сурт бIаргадайра: цхьанкха саг хьожаш а воацаш ше ма додда дIауха хий баьцададараш кхедеча участке кхаьчалар. Кхай тIа гIолла нийсса дIа-хьа даржаргдолаш даьха харшаш доацандаь, чукхийттача Iам а хинна Iовш латтар из, хIаьта айеннача моттигашка екъа яр. Кхыча боахамашка ца тоъаш дола хий, шоашта зе а деш доалора цига...

Дагестанаца барт а баь, «Красный пахарь», «Путь к коммунизму» колхозий ши кубометр чакхдолаш хий чухийцад Чебутла яхача канала чу. Цу чура из Х-3-1, Х-3-2 яхача каналашка чугIоргдолаш гIулакх де дезаш «Красный пахарь» колхоз яр. Чебутла чура хий лаьрххIача моттиге шлюзаца дIа а къайла, цун боарам лакхбича Х-3-2 канала чу ше хийцца чудола, бакъда, шоллагIа дар насосаца хьачуозаш диза дезаш да. Иштта из ца дича кхашка хий дилла йиш йолаш яц шаккхе а колхоз. ХIаьта мишта пайда эц цу таронах?

Сайрийна ворхI сахьат доалаш тхо даьхкача болх беш яцар Х-3-1 канала чу хий хьатIадаккхара оттаяь насосни станци.

— Фуд бахьан? — хаьттача:

— Насос тIакхоачаш дац Чебутла чура хий, — жоп делар насосни станце машиниста Понаренко Тимофея. — Цудухьа болх бе а йиш яц.

Чебутла чура хин боарам лоха хиларах из Х-3-2 канала чухеца йиш йоацаш вагIар Абдулмажидов Сайпула а.

— Шлюз дIакъайлайий е яц хьежадий шю? — хаьттача:

— Ийлла латт. ХIанзза хьавенав со цигара, — жоп делар Абдулмажидова.

Шлюз йолча даха дIаэттача цо аьннар бакъхиларах тийшар тхо. Ийлла латтар из. Цунга хьежа декхарийла вола объездчик цIагIа вацар. Йол яккха вахав, хIаьта шлюз дIакъовла ший низ бац, аьнна жоп делар цун сесаго. Цунгара дIоагIаш хьа а ийца, дIакъайлар оаха шлюз. Цул тIехьагIа 15—20 минут яьлча Х-3-2 канала чудахар хий, ах сахьат даьлча болх бе йолаелар насосни станци. «Красный пахарь» колхоза гидромелиоративни служба болхлошка бала кхаьчабаларе из гIулакх хьалхxе а де йиш йолаш дар. Цудухьа итташ гектараш кхаш дисар цу дийнахьа хий дIа ца кхоачаш.

ТIеххьара цу колхоза инженер - гидромелиоратор И. П. Пестуков а духьалнийсвелар тхона. Оаха даьча хаттара укх тайпара жоп делар цо:

— Iуйрийна шийга шлюз дIакъовла аьлча, из дIакъайлла латт, аьнна хоам бир сога колхоза гидротехника...

Иштта, бехк цхьанне шоллагIчоа дIатIа а бехкаш, ха а хий а дIаухийт укхаза.

Ю. ГИЛЬДЕЕВ,
халкъа тIахьожама районни комитета председатель.
Ж. ГЕРИМСУЛТАНОВ,
РАПО гидротехник.
М. ТКАЧЕНКО,
«Строитель коммунизма» газета юртбоахама отдела заведующи.

ХIАРА ФЕРМЕ ШУРА ДУКХАГIА ЯККХА

ГIУЛАКХ ТОАЛУШ ДОАГIА

Декхарех дика лоархIабеш хьабоагIа укх шера Шалински района хьайбаш леладераш. Ханал хьалха кхоачашйир Даьхенна шурен дулхи дIадалара хьалхарча квартала планаш. Уж толамаш даха района доккха новкъостал ду хьалха тIехьадусаш а хинна, хIаьта хIанз хьайбай маша дикка алсамбоаккхаш къахьегача коллективаша. Царех цаI — «Автуринский» совхоза хьайбай комплекс. Соахкарчул хIара дийнахьа 600 килограмм дукхагIа шура йоаккх цига хIанз. ХIаьта укх шера январе пачхаьалкхенна 49,5 тонн дIаенна хиннаяле, феврале а 57 тоннага, марте 84,5 тоннага, апреле 86 тоннага дIакхоачаш дукхагIа хилар дIаенна шура. Из де мишта аьттув баьлар? Цох дувц тахан цу комплекса начальника коммуниста ХАММЕРЗАЕВ Саид-Хадже.

Ах шера кхо кулгалхо хийцар укхаза, Iангара даха соахка хьайбаш чусоцадаьча хана комплексе балха вера со. Эхь долаш хIама дар укхаза даьллар. БIеха яр кова-карта, график а рацион а теркал еш саг вацар. ГIийла дар доахан. Геттара кIезига шура телар цар. Лоацца аьлча, овлангара денз эргабаьккха тоабе безаш бар болх. Эггара хьалха теркам тIабахийтар зоотехнически учет тоаяра. КIай-Iаьржача, цIеча, сементальски фух дараш къаьсткъаьста дIаоттадир. Цар лучча шурага хьежжа уж кхабара рацион оттайир. Нувхех, кхох IоцIенйир ков-карт, хьайбай помещенешта кIир техар, лазараш чукхухьаргдоацаш дизбарьераш вIаштIехьъяьхар. Совхоза доакъарца кхоабаш хинна наьха доахан дIадаьхар. ТIаккха Iул тоаде доладир. Уж балхаш деш геттара доккха новкъостал дир совхоза керттерча зоотехника Талхигов Шамила, комплекса зоотехника Абдулбекова Фатимас, веттехника Гайрбеков Сайд-Эмина. Из деррига даьчул тIехьагIа алсамъяьлар шура. Айбелар наьха балхацара безам, тоаелар къахьегама дисциплина.

Эргадаьккхар баьча балхах ахча телилга. ХьалхагIа яьккхача шурах из луш хинна дале, хIанз пачхаьалкхено дIанийцачох тела доладир. Цул тIехьагIа шура хьаьна, цIена хилийтара дукхагIа йоакхо е баьлар доярк аш.

ТIеххьарча хана дукхагIа терко ю социалистически яхь вIаштIехьъяккхара. Итог хIара итт дийнахьа ю. Яхье котало яьккхараш, планаш тIехкхоачашъяьраш материально а морально а белгалбоах. Тха толашагIа болча доярка Эскиева Хеде, Насуханова Аманта, Гайсуева МанжаIи, Iаьсий леладеча Чикуева Зималуй, скотника Ахматгиреев Махьми сийна Цlе байракх айяьй комплекса хьалхашка (белгалдаккха доагIа из биъ бутт хьалха мара оттаяь йоацилга).

Иштта хьаьнала къахьегамхой ба доаркаш Вацуева Зура, Дудаева Халимат, Iаьсий леладераш Сербиева Тамара, Гирсева Тамара, скотникаш Тагиров Бакар, Дилаев Зелимхан, комплексе тайп-тайпара балхаш деш бола трактористаш Хамерзаев Ташухаджи, Косумов Iийса, кхыбараш.

Соахкарчул шура дикка дукхагIа йоаккхаш яле а кхаь бетта пачхаьалкхенна дIаеннар хьалхарча квартала планагIа йоагIаш хинначул ийс тонн кIезигагIа хилар. Из нийсделар дийнахьен буси дIалуш йола шура оаха кхо эзар килограммага дIакхоачаяьча хана, Iасилгашта телаш хинна искусственни шура кхоачаялар бахьан долаш. Оаре даьккхачул тIехьагIа халла корайир искусственни шура.

ТIеххьарча хана болх кхы а тоабе йиш йолаш дар тхо. Масала, буц хьокхаш йола «КИР-1.5» марках косилка ший ханнахьа тоа ца ярах, оттаяьча ханал диъ-пхи ди тIехьадаьлар рапс хьокхилга а хьайбашта моша доакъар лулга а. Из хиннадецаре шура кхы а дукхагIа йоаккхаргьяр.

ДикагIъяр кхашкара балхаш деча эш, яхаш тха комплекса гиша техника мара телац. Из наст-каста йох, цудухьа балхаш дус ший хаинахьа хьа ца деш. Шура яккхара чIоагIа Iаткъ из.

Хьайбаш леладерий дика цIа да комплексе, лораштa, быта болхлошта лаьрхIа кабинеташ а йолаш. Цхьабакъда, хьайбаш леладераш болча уж баьхка ди дагадагIац сона. Наггахьа автолавка а йоагIа тхо долча бакъда, маькхал совгIа хIама а хилац. 1982 шера денз тоа ца еш латт комплексера душевойш.

Даьхенна шура дIаялара ах шера план кхоачашъяра оарцагIъяьннай тха коллектив хIанз.

ПАРТИЙНИ ВАХАР: БАЛХА СТИЛЬ

ДЕША ТlЕХЬА—ГlУЛАКХ

«Аьшпари дьрни мичча бесса хинна а цхьана ца товш хиларо зе ду керттерчоа — партийни политика авторитета — цудухьа цхьанна а кепара ла йиш йолаш дац из. Коммунистий парти — дошн гlулакхи цаl дола парти. Из дага кхаба деза хlара кулгалхочо, хlара коммуниста».

(КПСС XXVII съезда материалаш тlара).

Общество вахар эргадалькха хувца лаьрхlача хlанзарча этапо партегара, хlара цун организацегара хьадех хьалхашка латта декхараш къоастадара дукхагlа низ тlаухийтилга, динза дисачун принципиальни мах белга, кердадараш лохаш, пар формаши методаши эргайоахаш болх тоабелга. Нагахьа санна партийни организаци принципиальни отношеней ларда тlа а латташ, хlаранегара доагlар хьадехаш ше де лаьрхlар кхоачашдеш хуле, толам боанкхаргхиларах шек хила везац. Керттердар да тlанйду соцамаш, де лаьрхlар кхоачашдара хаданза тlахьожам лоаттабелга.

Партийни собранешка тlанйду соцамаш мишта кхоачашду, доши гlулакхи цаl долаш болх бой Грозненски аьшкбетонни конструкцей завода партийни организаце? Цу хаттара жоп дала хьожаргда вай.

Моллагlа декхар кхоачашде могаргдолаш йоккха а балха опыт йолаш а я Грозненски аьшкбетонни конструкцей завода партийни организаци. 124 коммунист чувоагlа цу чу. Ший хан-ханнахьа партийни собранеш, партбюро заседанеш ю укхаза. ЛоархIаме да цигача дувца увттаду дешаш а: «Материалаш, энергоресурсаш кхоелга, социалистически доалахье лораелга; «Планаши социалистически декхараши кхоачашдар lалашделга»; «Партийни, къахьегама, производственни дисциплина тоаелга»; «Социалистически декхараш тlаэцилга, коллективе шерра яхь йоаржаелга».

Уж а кхыдола а дешаш дийцад дlадахача шера партийни собранешка а бюро заседанешка а. ЛоархIаме а коммунистий теркам тlабераабе а доагlаш дешаш да уж. Цхьабакъда, дувцар пайдана дац, дийцар, де лаьрхlар кхоачашдеш ца хилча. Хьожаргда вай партийни собране тlанйду соцамаш кхоачашдара укхаза фу ду. Партийни организаце балха стиль тахнара цхьан собране лерагlа гlоргда вай.

Дlадахача шера апрель бетта ГЗЖБК-а хиннача партийни собране дийцар материалаш, энергоресурсаш кхоярах, социалистически доалахье лораярах дола дош. Из дош партийни собране повестка тlа оттадинза дарг доацаш дар заводе хинна хьалаш а. Материальни ресурсаш кхом а беш дlаахийтара заводе оттаь мероприятеш чакх ца йоахаш юсар. Масала, хlара шер-шера дувцар цемент кlезигагlа дlаахийтара лаьрхlа добавкаш етта еза, яхаш. Из дара цхьа саг оарцагlа валанзар. Хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара сагота хилазар керттерча цехий начальникаш а (нов. Орузбиев, Натаев).

Заводо арахеца продукци дукха брак йолаш хул. Из бахьан долаш эзараш сомаш паччахьалкхенна зе ду. Геттара дукха йоаю цемент, гlум, бетон. Масала, 1984 шера продукци хьаеш дlаухийтача материалах хlара бетта 2.5 процент дlакхувсар.

Предприятена доккха зе дора оборудовани йохаеш, электрооборудованена де деззача тайпара доал ца деш. Бехке вар малав ца къоастадеш двигатель с оборудовани хувцар.

Коммунисташа бехк а боаккхаш дийцар цу собране материальни ресурсаш заводе лерттlа ца лелаелгах, материально-бехктокхамеча гlулакхаш тlа малаш ба ца хов нах балха хьанйбелгах, саг балхара дlавоалаш е отпуске волаш хилча инвентаризаци а янь, материальни маьхаленаш дlа-са ца телилгах. Из бахьан долаш бехке бараш бехктокхаме ца озаш бусаш моттигаш хиннай, — яхаш раьза бацар коммунисташ.

ЛерттIа дlа ца оттаяр бахьан долаш ЖБЦ-2 яхача цехе 200 тонн цемент пайдана йоацача яьккхай. Хlаман доал ца дара белгало я из. Хьоа ца деш дита йиш яц завода коа, lо ца йоассаеш дукхха а ха йоаккхаш, вагонаш латташ хилар, из бахьан долаш эзараш сомаш гlодаш тенх предприяте.

Партийни собране коммунисташа дийцар халкъа тlахьожамхоша, комсомольски а профсоюзни а организацешца цхьана рейдаш а еш, социалистически доалахье заводе мишта лораю ца тохкилгах, материальни ресурсаш кхоярa фу ду ца хьожилгах. Протокола тlа да укх тайпара йоазув: «Халкъа рузкъа лорадара дешаш каст-каста дувца деза партийни собранешка, дукхагlа хила еза критически заметкаш, тlахьожам лоаттабе беза уж кхоачашъяра».

Нийса аьнна дешаш да уж.

Собране къамаьл даьча коммунисташа И. Старчевас, В. Крымова, И. Тиунова, С. Юсупова, кхычар белгалдаьхар уж кхоачамбоацараш хилара бахьанаш, партийни организацегара хьадийхар болх тоабелга.

Партийни собране тlанйца соцам а чулоацам болаш, дуккха де лерхlаш бар.

Шу совгlа ха яьннай цул тlехьагlа. Фу хиннад цу соцамах, кхоачашдаьдий де лерхlаш хиннар?

Цох хlама ховш яц эггара хьалха из ха дезаш йола партбюро секретарь Т. В. Танкалаева. Социалистически доалахье лораелга предприяте мишта латт администрацеца цхьана тохкилга тlадилладар цу собране партбюрона. Техкадий из дош, де дезар даьдий халкъа рузкъа лорадара?

— Из ха безам бале, шера дийтта приказаш хьалъайде деза, — аьлар партбюро секретара.

Отта ца еш йисай социалистически доалахье лорара, материалаш, энергоресурсаш кхоярa мероприятеш. Коа наlарашка хаьхо латте а, йолаш я ала йиш яц пропускной система. Фу леладу, сенна йоагlа ца оалаш хийпа коа дlа чу а юха а ух грузовой а легковой а автомашинаш.

Дувцаш дола дош кхоачашдара тlахьожам лоаттабе беза аьнна белгалдаьккхад соцам тlа: «Шера шозза партийни бюро заседанешка хьажа цу балха итогашка». Шера цкъа а хьежабац укхаза тlанйца соцам мишта кхоачашбу.

Кхоачаш ца еш йисай тlеххьара пункт а: «Социалистически доалахье лечкъаелга, штатни дисциплина телхаелга дlадаккхара оттаяь мероприятеш мишта кхоачашъю дувцаш 1985 шера июнь бетта профсоюзни собрани елга профкома тlадилла». Цу гlулакха оттаяь мероприятеш а из дош дувцаш партийни собрани а хиннац.

Хьагучча бесса, собрани кийчъеш, из чакхйоаккхаш хьийга къа зехьа дайнад, дош дийцад аьнна оттаяь галочка ца лаьрхlача. Из собрани хинначул тlехьагlа хувцаденна хlама дац предприяте. Хьалха а санна лоха я заводо арахецача продукце дикал, кхом а беш дlаахийтац материалаш, энергоресурсаш, лорае еззача тайпара лораяц социалистически доалахье.

lовхала энерги, тоlадаь фо, электроэнерги зехьа йоаелга хьахьокхаш я заводо халкъа тlахьожама керттерча группа укх шера февраль бетта оттаяь справка, цул тlехьагlа администраце теха приказ.

Заводо лимитал тlех йовхал а доагор а дlаухийт, фо доадар бахьан долаш кхы тlа оттаяьча компрессоро электроэнерги дlаувз. Электроэнерги, йовхал дукха йоаярах завода каст-каста гlодаш детт.

Материалаш, энергоресурсаш кхоелга дувца йиш яц хьаеча продукце дикал тоаеш ца хилча. Лоха я из укхаза. Мах бола материалаш йоаю технически условешен ГОСТ-он дlадехар кхоачаш ца дар бахьан долаш. 1984 шера брак арахецарах предприятена 8 эзар сом зе даь дале, 1985 шера из цифра 12 эзар сомага кхоачаш лакхъеннай. Технологи къаеннилга, оборудовани тишъеннилга дац из. Эггара аттагlа дар — лоадам боацар де безам ца хилар да. Дика формовка яра мала оарцагlваьнна кийчъе еза оснастка? Из укхаза деш дац. Бетон дlаяьккха lопlен а янь, дlаоттаяц формаш. Иштта да кхы дlахо дар а.

Иштта сурт да цхьан собране тlанйцача соцама лерагlа вахача гуш дар. Кхы дикагlа кхоачашду ала йиш яц вокх собранешка дийцар а. Цхьабакъда, дувцар-м пайдана мичад дийцар кхоачашдеш ца хилча. Аьнна дош кхоачашдеш хила беза коммунисташ. Из да парте XXVII съезда решенеш тlа теркам тlабахийта белгалдаьккхар.

М-Б. ЦИЦКИЕВ,
тха спец. корр.

Къоначар денал

А. Шерипова цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе къаьстта са теркам тlаозаш я 18-ча установка коллектив. Цун ший бахьан а да. Установка начальник кхо шу хьалха мара институт чакхъяккхавза бола беррашха кхийна зlамига саг ва. Кхы цхьаькха а дар укхаза са теркам тlаозаш. Цу установке цхьан сменана кулгалде къона йоl оттаяр.

Укхаза хаттар отта тарлу: теоретически знанеш яр яхаш практически опыт ца хилча завода кулгалхоша оза а ца луш, мишта оттабаьб-хьогl уж цу бехктокхамеча участкашта кулгалде?

Бакъда, сога хаьттача из нийса даьд. Тахан ший декхарех дика лоархlаеш я къонача специалиста кулгалду коллектив. Из иштта хилар цо къаьгга хьахьекхар КПСС XXVII съезда сийна лаьржа хиннача социалистически яхье дакъа лоацаш. Ткъаь ворхl декадах ерригача заводе барайттанех вlашта хьалхарен шоллагlен моттигаш дlа ца хецаш хьаера из коллектив. Хlаьта заводе дукха ма йий балха тlа йlаьхий опыт йола специалисташ керте латта установкаш. Бакъда царна маганзар Аушев Бахьаудина кулгалдечунца нийсбала.

— Малагlа къайле я шун установка заводе дикагlчарех лоархlаш хилара? — хегт аз Бахьаудинага.

— Укхаза къайле йолаш хlама дац. Хlаране ший декхар кхоачашделга керттера гlулакх лоархl, — лоацца жоп лу цо.

Нийса лув установка начальник, цхьабакъда, хlаранега декхар кхоачашдайта, коллектива балха лерттlа лостам бала хар сана йола оамалаш кулгалхочох ца йохке, хетаргахьа дикача хьокхамашка кхоачаргъяц цхьаккха коллектив.

Массехк шу хьалха дисциплина во яр укхаза, массе хана тlехьаюсар установка коллектив. Тlаккха хlанз цига хинна хувцамаш аттача гlолла хьахинна доацилга вай дика а кхетаду.

Дукха къахьега дийзар къонача кулгалхочун уж хувцамаш де гlерташ, дисциплина тоаеш. Цхьабараштa дош доацар хетар цхьаккха бахьан а доацаш ханал хьалха балха тlера баьнна дlабахар, вокхар балха ба яхилга мара деш хlама доацаш, чакхдоаккхар ди. Из гlулакх ла йиш йолаш дацар. Бахьаудин болхлошкара доагlар хьадехa волавелча цу гlулакха раьза боацараша дувцар: завода кулгалхошта хьалхашка балха араваьнна а валалехьа установка гlулакхаш тоадаьд алийта гlерташ ва из, бакъда цунна хетар хургдац. Цхьабакъда, шоашта хетар хургдоацилга хайча, цхьабараш доаца бахьанаш а леххаш, начальникаца къовсамаш даха баьлар. Хlаьта дукхагlчар кхетадир гlулакхаш тоаде гlерташ из лелилга. Цудухьа цун оагlув хьал а лаьца балха тlабийрзар уж.

— Заводе къахьега дизза шу даьлча, — дувц Аушева, са йоацача опытага хьежача, сона кхаьча участок эггара халагlчарех яр. Цкъа-дале, арахецаш йола продукци даккха гlалат доацаш хила езар. Шоллагlа-дале, массе хана тlехьаюсаш яр коллектив. Дукха болх бе бийзар дисциплина тоаеш. Цу даькъе сона доккха новкъостал дир лакха говзал йолча болхлоша Г. Анисова, М. Ахмадовас, Т. Мусаевас кхыбар а ш а. Хlанз тха коллектив бартцхьоагlо йолаш я.

...Тахан вахте я дlадахача шера училище яьккха укхаза балха енача Кодзоева Фатимас кулгалду смена. Кхо бутт совгlа ха мара яц цо сменана кулгалду. Бакъда, лоаццача юкъа цу халача балха чам байзаб цунна. Хlанз цо йоах:

— Хьалхагlа айса болх беча участкана доал дича йоалар, хlанз ерригача сменана, установкана хьалхара жоп дала дезаш хул.

Ца ховр эхь ца хеташ дlаюха хоатташ, цхьан дагара къахьегача коллектива гlулакхаш белггала тоаденнад. Дlабахача бить бетта бlаьш киловатт - сахьаташ электроэнерги, тоннаш условни доагор, дукха йовхала энерги кхое таро хиннай установка коллектива. Уж толамаш даха вlаштlехьдаьннад къахьегама дисциплина тlехдика а йолаш, технологически процесс нийса лелаярах.

З. АЮБОВ.

Нохч - ГlалгlаЙ производственни текстильно - галантерейни объединене соахка балха баьхкар Грозненски № 13 йола профессионально - технически училищ а чакхъяьккха къона хlамаш тегараш Ш. Солтаева, Л. Ибрагимова, Н. Эльбуздукаева. ЧlоагIа безаме тlанйцар уж йоккха опыт йолча хlамаш тегача мотористкаша, кагирхой хьехамчаша А. Магомадоваси, З. Баймурзаеваси. Шоай опыт дог раьза долаш къонача производственницашта дlа а йовзийташ, шоай балхах лоаццача хана lалаьмате дика кхетабир цар уж.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа) къахьегама ветеран А. Магомадова, участка мастер Н. Ахмадова, къахьегама ветеран З. Баймурзаева, хlамаш тега къона мотористкаш Ш. Солтаева, Л. Ибрагимова, Н. Эльбуздукаева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Лекционни болх тоабе

КПСС XXVII съезда решенеш кхоачашъеча lалаьмате лоархlаме ба пропагандийстски организаторски болх. Цох лаьца доклад йир укх деношка чакхъяьннача «Знание» яхача общества Нохч - ГlалгlаЙ республикански организаце аргlанарча пленуме цун председатела заместитела, ЧИГУ доцента Д. Д. Межидова. Пренешка къамаьлаш дир КПСС Малгобекски горнома секретара Л. А. Шестопаловас, Урус - Мартановски района «Знание» яхача общества председатела, «Ленинская правда» яхача газета редактора А. В. Музаева, ЧИГУ кафедра заведующе В. А. Кан-Калика, тlема - патриотически кхетам баларен тlема знанешта пропаганда ярен lилма - методически секце председатела Н. П. Булатова, ВЛКСМ обкома шоллагlча секретара А. Х. Амерханова, ЧИГПИ вокхагlволча хьехархочо, халкъий доттагlлен университета ректора С. Д. Хациева, КПСС обкома пропагандан агитацеи отдела заведующе А. И. Тацитова.

Пленумо белгалдаьккхар «Знание» яхача общества лектораша а активисташа а ладувгlараштa экономически кхетам балара, советски наьха къахьегама а социальни а сакхетам лакхбара дукхагlа теркам тlабахийта безилга, критика йир lилматехнически тематиках йола лекцеш формально ешараша. Кlезига я боахама расчетахи подрядахи йола лекцеш.

Тоаде деза марксистско-ленински теоре пропаганда яр, Советски Союза арахьара политика къахьегамхошта дlайовзийтар, наха патриотически, интернациональни, атеистически кхетам балар.

КПСС XXVII съездо дlа ма деххара, лекционни пропаганда тоаяра бола соцам тlанйцар пленумо.

М. ЭРЗИЕВ.

Атеиста трибуна

Марха кхабар зене да

Бусалба динах юхедисараща юкъе эггара а доккхагlа наха зе деш дола хlама да мархаш кхабар. Ислам хилалехьа lарбий къеча вахарен климатически халача хьалашкен хьахинна, lалама явленеш ца кхетаеча, царна духьала ца отталуча хана хьахинна из обряд хьа а нийца, ший хургйолаш дlачlоагlъяьй исламо. Цо даьлагара доагlа хlама лаьрхlад цох.

Къорlа тlа йоах, мархаш кхоаба рамазан оала бутт къаьстта беза ба бусалба наха, хlана аьлча, цу бетта пайхам а р г а Мухьмадага къорlа доссадаьд бусалба ди лелабара де мел дезар тlа а долаш.

Классови общество мархэ кхабар, берригa бусалба ди а санна, феодалийи кхыча эксплуататорийи хьашташта ма эшшара а хинна дlаэттар. Марха кхоабаш хилча аттагlа хилар царна из кхоаба нах шоашта тlалатта хало аттагlа ловргйолча баха, шоай кхела уж мутlахьа берзабе, социальни порядкашта уж раьза хилийта, аллахlен цун «Лаьттара lиндаргlа йолча» халифан лоlамагlа уж хьахинна хиларах тарра. Хlаьта мархаш «хьаьрча къилош дlадахара» кхоабаш лаьрхlар.

Марха кхаба декхарийла бу берригаш а — моллагlа ха йолаш бале а. Цу обрядах демократически обряд я йоах дина керте латтараша, хlана аьлча, марха кхоаб къечар а бlаьхийчар а. Бакъда, хьалхарча хана геттара бе-башха дар къебарийи бlаьхийбарийи хьалаш. Бlаьхийчарна хала хиннадац марха кхаба. Къевар меца а волаш, къахьега дезаш хиннав. Хlаьта вlаьхий саг марха ца кхоабаш мукъавала йиш йолаш а ва. Бусалба дино марха кхабарах мукъавоалийт наькъа араваьнна саг. Цу боконагlа бlаьхий нах хьалха вlаши хьоашалгlа ухаш хиннаб мархий бетта.

Къе бахача баьдеча лоамарошта юкъе дина идеологи чlоагlъяра, цар фанатизм хьалсовсаяра, мархех а кхыча обрядех а пайда эцаш хиннаб дина керте лаьттараша революци ялалехьа хьалха Нохчийчен Гlалгlайчен.

Вай республике хlанз а динка дукха нах ба мархий бетта марха кхоабаш. Марха кхоабаш хиларо цlенхашта зе ду республика халкъа боахама. Из кхоабача наьха лоху къахьегама овсарле, производственни дисциплина. Дийнахьа меца лелаш, бийсана лерттlа наб ца еш дегl кlал а дисе, хlама хьадулургдолчара боал марха кхоаба нах.

Мархаша чlоагlа йоахаю динах тешарий унахцlено. Мархий бетта къаьстта дукхагlа хул ченна лазар кхийтта нах. Къаьстта чlоагlа lаткъ из цамогаш а волаш кхоабача сага. Бакъда, дина керте латтараша са теду цар: «АллахIа духьа бала озаш да шо. Из боккха маьл болаш, къиноех саг цlенвеш хургда, яхаш. Лазар сага дала дайта совгlат да. Далла виц ца валара белгало я из. Нагахьа санна динах тешаш вола саг мархий бетта лай, тlаккха из ялсмала гlоргва, хlана аьлча, цу хана жожагlатен наlараш дlакъайле хул». Иштта хьехараш ду дина керте-латтараша бусалба ди лелабеча наха.

Магlалбика района Ачалкхерча, хьалха динах тешаш хиннача Аибиев Идриса ше динах дlакъасташ хиларах яздаьча письмо тlа йоах, марха кхоабача хана болх лерттlа хьабулацар сона.

Марха кхабар геттара чlоагlа lаткъ бера дегlа. Динах теша дай наней долча дезале бераша марха кхоаб. Малагlчо дукхагlа деноц доахаргда из кхоабаш яхаш къувса а къувсаш. Даси наси, берий оамал а йовзаш, хьалхьеду марха кхоабелга. Хlаьта мархо бера организм мелъю, толхабу цун сакхетами психикеи.

Бакъда, цунца а чакхдалац из кхабарах доала зе. Марха кхабар, дина кхыдола цlей дездар санна долча хlамаша, идеологически морально - психологически хьакъехьа деча зенах дош ца аьлча а далац. Цу обрядаша сага дика уйлаш, вахарцара безам, ший низахи хьаькъалахи бола тешам бохабу, общественни вахара юкъе дакъа лаца, вахара хьнаре позици йолаш хила гlертачара воаккх саг, цунна негативни влияни ю.

Дина обрядаша, дезача деноша а, мархаш кхабаро динах тешараштa кхетам лу бусалба ди лелабу нах кхычарел тlех ба, яхаш. Цу тlа гlолла хьа а хул, чlоагl а лу националистически во гlулакхаш.

Нохч - Гlалгlайчен дина керте латтараша нохчийи гlалгlайи къаман обычеш а, традицеш а бусалба дин обрядаши деза деноши цаlаш да яха хьехараш ду. Цудухьа «ислама традицеш» лелаяр сий долаш а ший халкъа традицеш лелаер а ва, йоах цар. Иштта деча хьехамаша гlо ду динах тешача наха ислама обрядаш лелаяра, дина деза деноши белгалдахара, доккха зе ду республика къахьегамхой интернациональни кхетам лакхбара.

Ш. АХМАДОВ,
исторически lилмай кандидат.

Письмо лерагlа

ПОЧТА ЯРГА ХЬЕЖАШ...

Хlара дийнахьа вай мехка арадувл миллионаш тираж йола тайп-тайпара газеташ, журналаш. Вай мехка йоакхо е езаш хlама да уж дукхагlча даькъе цу дийнахье а, кхыметтел мехка геттара гаьнарча районашка а дlакхоачадеш хилар. Хаоттам во бар аьнна, наькъаш дацар аьнна керда газеташ, журналаш, кхыйола почта ханнахьа дlа ца кхоачаш цхьа моттиг йиса вай мехка. Бувзама учрежденешка я кердагlа йола техника.

«Бакъда, теша хала дале а, тха тарлац керда корреспонденци еша, — яхаш язду редакцега Назрановски района Наьсар-Керте бахача наха. — Цхьайолча хана бетта е шин бетта тха коашка почтальон гучавалац. Письмош, кхыметтел телеграммаш а ханнахьа хьаяхьац. Цу дерригне дог эккхийт газеташта, журналашта подписка е. Къаьстта тха безам ба наьна меттала арадувла «Сердало» газет деша. Амма, из де тха наггахьа мара вlаштlехьдалац, почта хьа ца кхахьар бахьан долаш».

Иштта яздора редакце денача наьхата тlа. Хlаьта а сай дагахьа шек вулар со: иштта ийрча хила йиш яц-кх гулакх, яхаш. Хlана аьлча, Наьсар-Керте района центра гаьна яц. Бакъда, цу тайпара письмо тхога духхьашха лела дацар. Назрановски районе бахача наха почта во кхухь яхаш деткъа дукха ха яр. Цудухьа оаха лаьрхlар дерригa кlоаргга тахка.

Наьсар-Кертерча почтови отделене дахалехьа оаха лаьрхlар Назрановски районни бувзама узела кулгалхошца вlашагlкхета. Укхаза тхо тlанйцар начальника заместитела М. Саговас. (Начальник отпуске вар). Сагова Марем раьза хилар каьхата тlа дувцар тохкача сона новкъосталь де.

— Къайла санна кхухьаргда из, во болх бу почтови отделенеша, — йоахар тхо наькъагlа долхаш М. Саговас, — Цхьабакъда, Наьсар-Кертерча отделене-м порядок я. Хетаргахьа, почта болхлой а цун начальник Б. Евлоев а гоама волча наха яздаь каьхат хила деза из.

Марема дувцачох теша чlоагlа безам бар са. Амма, Марема хийттар а сона дийзар а бакъдеш дацар цига дlакхаьчача тхона гучадаьннар. Тхо бувзама отделене дlачудоаллаше юхь тlара хувцаелар Сагова. Ийрча сурт дар тхона хьалхашка эттар. Дlа-хьа тайса ухкар наха яздаь газеташ, истолаш тlа lокхайса дадар письмош, извещенеш, когашка кlал ядар посылкаш. Почте латтар шоай гlулакха вена массехк юртахо. Бакъда, царга хьожаш а е уж зувш а саг вецар.

lокхайса далача газеташта юкъе къаьстта дукха дар «Сердало». Массехк газет хьаийцар оаха. Уж дар укх шера апреле арадаьнна. Хlаьта царна уллув ухкар 3 апреле арахийра «Грозненский рабочий». Царна кlалха ухкар кхы а хьалхагlа арадаьннараш.

— Ераш бахача нахага ханнахьа дlа ца кхачийтар бахьан малагlа да? — аьнна аз даьча хаттар жоп а луш:

— Цхьан участке гlулакх деш йола почтальон балха ара ца йоала бутт баьннаб, уж дlадахьа саг воацаш дисад тхо, — яхаш бахьанаш леха волавелар отделене начальник Б. Евлоев.

Ца ховш, цlаьхха нийсденна хlама из хиларах тхо тешаде гlертар Евлоев. Бакъда, халахете а цо дувцар харцдеш йола къаьгга факташ яр тlехьагlа тхона яйзараш. Отделене подсобни помещене тlанк аьнна хьалйиза яр газетех. Царна юкъе дар... соахка январь, февраль, март бетташка арадаьнна «Правда» «Известия», «Грозненский рабочий», «Сердало» яха а кхыдола а газеташ. Долче, бахача наха почта дlа ца кхахьар цкъа нийсденна а ца lеш, массазара гlулакх а хинна дlаэттад укхаза.

Цу тайпарча хьал тlа дар письмош а. Моллагlа а цlов lа хьанйцача юкъера lолег хьакхаьча кlира, бутт бола письмош, открыткаш, тайп-тайпара извещенеш. Уж, дукхагlдараш Наьсар-Кертерча почтови отделене штампаш йоацаш дар. Ханнахьа дlа ца кхачийтарах шоайх бехк ца баккхийтара деш хила дезаш да из. Тахан е селхан мара кхаьчадац аьлча аттагlа деций? Тlаккха цу письмош тlа фу яздаьд мича хов почта болхлошта а уж дlаэца дезараштa а. Бакъда, цун дукха уйла еш а бала болаш а бац бувзама отделене начальники болхлойи.

Из да Наьсар-Керте бахача наха ханнахьа почта дlа ца кхахьара цхьа бахьан. Кхыча тайпара миштта кхетадергда, масала, укх шера 25-ча марте почте хьакхаьчача, Школьни улицагlа № 7 йолча цlагlа яхача З. Джандиговайна посылка яйтарах йола извещени кхыметтел апрель бутт чакхбоалача хана а дlаенна ца хилар? Насыркортски улицагlа яхача Л. Могушковайна посылка дlа ца лу а бутт боалаш латт.

Из дерригa сурт бlаргадайначул тlехьагlа М. Сагова аьлар:

— Ер сурт сайна бlаргадайнадецаре со укханах тешаргълцар.

Тlаккха тlатехар: «Оаха лоаццача хана лерттlа порядок оттаергъя укхаза, отделене начальник Б. Евлоева дош а къоастадергда».

Тlехьа дале а из дар-м дика да. Амма, кхычахьара баьхкача наха хьалхадаккхарга ца а хьежаш, хlара дийнахьа яхар санна тlахьожам лоаттабе беза района почтови отделеней балха. Хlана аьлча, духхьал бахача наха хlара денна гlулакх деш я уж. Хlаьта из лерттlа де а деза.

Гlулакх тахан санна дlахо доде тlайоагlача хана 8 эзар саг вахача Наьсар-Кертера дукха подписчикаш боацаш юсаргья республикански а центральни а изданеш. Из нийсдалийта йиш яц цхьаккха дича а!

Укхаза къамаьл сацийтача нийса хургдац аьнна хет. Тахан района бувзама балха новкъарле еш йола проблемаш, хьалхашка увтта цхьайола халонаш хьоаха ца йича яргьяц. Царех цхьаяраш духхьал царна къоасталургйолаш а дlайоахалургйоалаш а яц. Цу гlулакха оарцагlбовла беза юрташка бахаl бола нах шоаш, моттигера lаьдалаш. Масала, Наьсар-Керте гlолла чакхваьлча наггахьа мара цlа корадоагlаргдац улица цlи а цlен номер а тlайола табличкаш, почтови яьшкаш йоахкаш. Цу гlулакхо чlоагlа чоалхане боаккх почтальоний болх, адресаш хьалехаш дукха ха йоаю. Хlаьта бархl эзар саг вахача юрта берригаш а байза мича варгва почтальон а. Вlалла хала хlама мичад почтови яьшка, цlен номери улица цlии тlайола табличка дlатохар. Почтальонех бехкаш дахарал из санна дола «лоадамбоаца» хlама хьаде халагlа хет юрта бахача наха. Цудухьа почтальонаш каст-каста хувцалу. Хlаьта вай бакъдар дувца доахке, почтальонаш тоъаш ца хилар я районни бувзама узела эггара чlоагlагlа «лазар» деш йола моттиг а. Наха ханнахьа газеташ, журналаш, письмош дlа ца кхачийтара керттера бахьан а да из.

Хlана тоъац почтальонаш? Кулгалхоша йоагглаш йола йоаккхо яц цар? Е алапи кlезига да? Дац. Дика ховш да вай республика кхыча районашка ца луча тайпара лакха алапеш Назрановски районни бувзама узела кулгалхоша шоай почтальонашта телилга. Цул совгlа, езачоа дlалу говр — ворда, аргlа а йоацаш чубаха фусамаш, тlадувха барзкъа, кога гlирс.

Хlаьта а атта саг коравагlац почтальоналла болх бе ловш. Масала, Наьсар-Керте почтальоналла болх беш вола ши саг арахьара тlавена ва.

Гlалгlашта почтальоналла болх бе доастама хет, йоах.

lовдалча наьха къамаьл да из. Наха гlулакх дар, сага хоза кхаъ е хоам бахьар — цул дикагlа, сий долашагlа фу хургда? Хlаьта цу тайпара гlулакх денна кхоачашде таро ма йий почтальона. Тlаккха хlана лоархl вай цун болх доастама?

Доастама дац хьаьнала къахьегар, сий доацаш да ше ца даьккхар дуаш, дувхаш вахар. Боккъалдар аьлча, цу тайпара кlантилгаш ба почтальона балхах наьха дог эккхийтараш. Вайна юкъера дlадаха деза цу тайпара зене хабараш. Хьалъайде деза почтальона сий, чlоагlа наха эшача цун балха лоархlам. Тlаккха мара къоасталургьяц из проблема, ханнахьа хьайийергьяц юрташка бахача наха почта. Цу гlулакха доккха новкъостал де йиш яр юрта Советий, депутатий.

Х. ШАДИЕВ.

«Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода цlи хеза я Штапов Борис Ильич керте латта регулировщиктий бригада. Цунах тилла йоагlаш КПСС XXVII съезда цlи тиллай.

Бригаде къахьега берригаш лакха балха говзал йола, дизза шоай гlулакх довзаш бола нах ба.

Кlезига бац бригаде рационализатораш а. Уж ба парте XXVII съездо хьалхашка оттадаь технически прогресс а производство дегlаахара а сихдара декхараш кхоачашдеча хьалха латташ. Царех цаl — Табаев Владимир къаьстта белгалваьннав тlеххьарча хана. Цо еннача кхаь предложене шера 7 эзар сом пайда бергба балха юкъейоалаьчул тlехьагlа.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа) Б. Штапов, рационализатор сборщик В. Табаев.

С.-Э. ШАХИДОВА сурт.

ВАЙ ЛОАЛАХОЙ БОЛЧА

ТУРПАЛХОЧУН СИЙНА

Комсомолец, хьехархо Алиев Шамсулла Файзулаевич тIом болабеннача хьалхарча деношка военни комиссариате вахар. Кастта фронте кхаьчар из. Ди тIехьа лакхлуш йоагIар къонача тIемахочун говзал. Шу совгIа ха мара яьннаяцар цох батальона командир хулача хана. Крымски плацдарм бахьан долаш лаьттача къизача тIемашка доккха денал, турпалал гойтар капитана Алиева. Дукха моастагIий легабир цун батальоно.

Турпалхочун Дошо Седкъа лелабе дегIа хиннадац Шамсуллайна. Керчь яхача города гаьна доацаш 1943 шера 14 ноябре меттахьа кхийтта вежар турпал. Цхьабакъда, цIаккха вицлургвоацаш наьха дегашка висав из.

«Дагестанская правда»

ДАЬХЕ ЛОРАЕ

Цу хозача бIаьстан дийнахьа Къулбаседа-ХIирий республика ерригача миIингашка долча Сийлахь-боккха Даймехка тIем тIа байнарий сийна дегIача аламбекъашта юхе зизаш дехкар кастта эскаре гIулакх де баха ха хьатIакхаьчача нагийча наха.

Доккхача цIейна санна хоза кийчъеннай Орджоникидзера Кортамукъален майда. Цхьан мугIарашка бе парте, тIема, къахьегама ветеранаш, цIи хеза къахьегамхой, болхлой, студенташ, техникумашкара а профессионально-технически училищашкара а дешархой.

Митинге къамаьл ду КПСС Къулбаседа-ХIирий обкома хьалхарча секретара В. Е. Одинцова.

— Диц ма лелаш, — аьлар цо, — шоаш накъадоахаш къахьегама коллективаш, дезалаш, юрташ, районаш, городаш, республика йолга. Ма хулла дикагIа Iомаделаш салтечун Iилма. Даьхен тешаме хилалаш.

Гулбеннарий дегаш тохадолийташ къамаьл дир Советски Союза Турпалхочо Аушев Руслана.

— Советски Эскаре гIулакх деш волчун эггара керттера декхар да Даьхе езар, — аьлар цо. — Эскаре гIулакх де болхачарна ловца баккха лов сона — дика а гIоза а хийла шун служба.

«Социалистическая Осетия».

«ЛОАМАН ФО»

Иштта цIи йолаш я Долинск яхача моттиге хьайийлла санаторий-профилакторий. Хозача моттиге яьй из, гаьна йоаццаш я ботанически беш, лохе гIолла Iодода Нальчик яха хий, фо Iалаьмате цIена да.

ЧIоагIа езаеннай нальчанашта а хьаьшашта а «Лоаман фо».

«Кабардино-Балкарская правда».

КПСС XXVII съезда решенеш — кхоачашъергья!

ДЕВИЗ — ДЕГIААХАР СИХДАР

ШийтталагIа пятилетка дIайолалуча шера «Солнечный» совхоз шозза йоккхагIа хилар, цунах «Гойтинский» совхоз дIакхетарах. ХIанз цунга да 5155 гектар оахаш дола лаьтта. Боахам дукхача доакъоех латташ бале а, цун керттера декхар баьцадаараш дукхагIа доахилга сихдар да. ХIанз совхоза лаьттах 1280 гектара тIа дIадийнад баьцадаараш, соахка хиннарел 510 гектар дукхагIа. Укх шера шозза гаргга дукхагIа йоахаргья помидораш, наргаш, кабуц, столови свеклаш, моша горох, кабачкаш, кхыдола баьцадаараш. Укх шера 210 эзар центнер баьцадаараш пачхаьалкхенна дIадала дош деннад совхоза коллективо, соахка хинначул 100 эзар центнер дукхагIа продукци я из.

СОВХОЗЕ дIахо тIакхеташ дола баьцадаараш хьахургда цар хьувкъам лакхбара чстагIа. Уж дIадувш дола лаьтта дукхагIа а ца хулийташ, иштта дебадара наькъагIа дIахо а гIорда, хIаьта 1990 шу тIакхоачаш 400 эзар центнерга кхоачийтаргья цу лаьттара йсаккха продукци. ТIаккха из пятилетка хьалхарча шера йоаккхачул шозза дукхагIа продукци хургья.

Из геттара доккха декхар да, бакъда кхоачашдулургдолаш-м да. Цох тха бIуболийтар да шоай гIулакх дика довза, йоккха говзал йола кадраш тха хилар. Тха ба юкъерча звенон башха дика командираш — коммунисташи парте боацараши — орденаш лелаю нах. Ветеранаш бола Шамилева Зина, Умалатова Зади, Юнусова Яха, Духаева ЯрагIи, цар гIулакх хьанийца бола къона болхлой РСФСР Лакхехьарча Совета депутат Магомедова Сацита, Исраилов ЛомIали, дешархой производственни бригада бригадир Исмаилов Салехь, кхыбараш.

ХIара бригаде боккхагIбаращца цхьана болх беш ба 50 процент кагий нахи мехкарийи. Уж ба ГIойтIара юкъера школа яьккха нах. ХIара шера совхоза болхлой мугIараш хьалдуз цар, Iомабе ца безаш кхычарна нийса болх бе болалу, хIана аьлча дешабагIаш совхозе болх баь Iомабенна боландаь.

Еррига 20 бригада коллективни подряден хозрасчетен болх беш я. ХIаьта хIара бригаде керттерча моттиге дезала подряд я. ТIаккха из да тха лаьттан визза вола да хилар. Иштта вIаштIехьбаькхача къахьегама сел чIоагIа тIахьожам лоаттабе а безац. Цунна доагIа алапи къоастаде а аттагIа да. Из дезала звенос ше дика къоастаду. Из деш шоаш ма ярра йолаш юс социалистически функцеш — тIахьожам лоаттабелга, къахьегам вIаштIехьбоанкхилгеи къахьегарах доагIар дIакхоачийталгеи, и. кх. а.

Подрядни бригадаши звеноши вIашагIтохар бахьан долаш дIадахача шера кхыметтел ша техача а пачхаьалкхен план кхоачашъе вIаштIехьдаьлар тха. Цудухьа шин шера вIаштта эггара доккхагIдола совгIат деннад тхона — КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе Байракх. ХIанз оаха тхоашта могар ду укх шера из совгIат тхоашта карара ца далийтара.

ЦУ ТАЙППАРА, дувца дезаш а лац прогрессивни форма дикагIа хилар. ЧIоагIа, кхетаме вIаштIехьъяьккхача къахьегамеи производственни дисциплинас таро хулийт тIехь-тIехьа хьалхашка увтта чоалхане декхараш толаме кхоачашде, парте XXVII съезда исторически решенеш кхоачашъяра юкъе доккхагIа дакъа лаца, иштта Кхачан программа кхоачашъяра юкъе а.

Масала, дIадахача шера Даудова Хадижата дезала звенос шийгарча гектара тIара пачхаьалкхенна дIаелар 567 центнер помидораш. Цох совхозо цунна делар 4833 сом ахча. Звенона юкъе кхо саг вар. Болх беш яьккхача юкъагIа бетта 230 сом лоархIаш ахча кхаьчар хIаранега. Вакъда звенос кхычахьа а болх бир, цигара а ахча кхаьчар царга. Совхозо звенона делар 300 килограмм кIа, 1000 килограмм йол, иштта ла кIори дахчен а, хIаьта иштта цунна эшаш дола баьцадаараш а.

Нагахьа санна «Мехка агропромышленни комплексе экономически механизм дIахо а эргаьккха тоаярах бола» КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцам дIадахача шера хиннабаларе, Х. Даудовай звенога тIаккха планал совгIа яьккхача продукцех 25 процент кхоачаргъяр, вешта аьлча 92 центнер помидораш, цох лургдар кхы тIа 1380 сом.

Укх шера иштта лургда оаха болхлошта цар хьийгача къих. Из дика дIадовзийтад берригача болхлошта. Из геттара йоккха материальни стимул я. Цо хIанззе а берригача болхлой къахьегама хьинар айдаьд. Цуца дашха доагIа бIаьсти кхашка ду балхаш агротехнически эггара дикагIча хана а дика а кхоачашдаь хилар, еррига средстваш дикка кхо а еш. Цо иштта юрта боахама ерригача культурашка дика хьажа безам а оттийт, хIана аьлча къахьегамах бухсоццаш хьахулачох тийша да хIаранена доагIар, вешта аьлча дIадийнар хьувкъийтарга хьежжа.

Из пайдане да массанена а: пачхаьалкхена а, совхоза а, хIара къахьегамхочоа а.

ЦУ СОЦАМАГIА совхоза мукъа лу потребительски организацешкеи колхозни рынкашкеи баьча бартагIа боагIача маьхагIа план кхоачашъяра юкъе а хьош (планал совгIа яр меттел) 30 процентга кхаччалца «баьцадаараш» дсхка. ДIахо аьнна соцам тIа: «Планал совгIа йола юрта боахама продукци боахамаша дIаяхийта мегаргья кхыча гIулакхашка а».

Фу аргда цох? Укх шера тхоаех лаьттан бокъонца дола даьй хийтар тхона. Арахьара деча доала кIалхардалийтар тхо. Тхона мукъабеннаб тхоай боахама гIулакхашта план оттае. Йоккхий бокъонаш я тхона еннараш. Тхона дагалаьттар кхоачашхиннад. ХIаьта цо хIаравар боккхача бехктохкаме а оттаву. Из а дика кхетаду оаха.

Соахка из соцам хиннабаларе планал тIехйолеи 30 процент планагIа йолеи продукци йохкарах тха доходаш 1155 эзар сом дукхагIа хургьяр. ТIаккха укх шера тха йиш хургьяр тхона чIоагIа эшаш дола нах чубаха цIенош, социально-бытовой помещенеш, производственни объекташ хьалъе. Лоацца аьлча боахама дерригa доакъош сиха дегIадоагIаргдар, сихагIа тоалургьяр юрт.

Из дерригa а укх шера хургда. Кхы а дукхатIа а хургда, хIана аьлча дIадахача шерачул шозза дукхагIа продукци йоаккхаргья, пачхаьалкхенна дIалургья, потребительски кооперациe а колхозни рынке а йохкаргья. Цудухьа доходаш а гаьнна дукхагIа хургья. Цудухьа оаха хIанззе а хьалъю медицински учрежденеш, бани, эргаьккха тоаю ферма, наькъаш тIеи тротуараш тIеи асфальт булл. Мел доккха хургда уж балхаш хьатIадоагIача шера?!

ХIаьта совхоза болхлоша а, дукха алапи эцаш хиларагIа тоадергда шоай боахамаш. Цу звеноша ЦIе Байракх лелаеча тха совхозага йиш хулийтаргья Коммунистически парте хьалхашка оттадаь къахьегамхой вахара хьал хадданза тоаде, хIаране къахьегам хиланза даргдоацеи дог гIоздоаккхеи хIама а хинна дIаоттабе гIорта яха керттера декхар сихагIа кхоачашде.

ПРОИЗВОДСТВЕ кхы цхьаькха цхьа звено а я — кхашка хьахиннар ца дойташ лорадар. Из боккха лоархIама болаш хIама да. ДIадахача шера дукха продукци ейр тха. Из лечкъаде а дагIац. Торговле предприятеша а баьцадаараш чакхдоахача предприятеша а дIаэцац оаха къахьегаш хьалкхеяь а хьагулъяь а продукци. ХIаьта хоьш ма дий баьцадаараш сиха талхаш продукци хилар.

Партеи правительстваи соцам тIа боахамашка баьцадаараш лоаттаду хранилищеши уж чакхйоаха цехаши (заводаш) хьалъе лерхI. Из шийханпахьеи боккхача лоархIамеи деш хIама да. Ха сиха дIайода: тахан уйла е еза хьийкъар чуэцара (касттлашха хьалха хьайоала продукци чуэца долалургда тхо). хIаьта хранилище е цех (завод) йилла а доладеннадац. Госагропромагара новкъостал доацаш уж деш къоастае тхона могаргдац.

Хранилищеи продукци чакхйоаха цехи (завод) йоацаш доккхийча боахамашка хула зе дика довзаш да. Нохч-ГIалгIайчене хIара шера дукха баьцадаараши соми бов. Из бахьан долаш доккха зе хул.

БIарччача шера баьцадаараща республика къахьегамхой Iелашбе йиш йолаш дац вай? Бакъда хранилищеш ца хилар бахьан долаш дукха хьалкхеяц тIехьа хьайоела кабуц, хохаш, морковкаш, свеклаш, кхыметтел помидораш а. Тха хранилище яларе оаха Iайн бIаьстии уж бIаьцадаараш лоаттадергдар торговле предприятешка 20—30 эзар центнерга кхоачаш. Кхыметтел укх шере а.

Лоацца аьлча ма хулла сихагIа хьалъе еза хранилищеи цехи (заводи). Уж хьалъеш дIадахар сиха юхаметтаоттаргда.

Дикка боккха тепличнии боахам болаш хила ха а кхаьчай, эггара хьалхарча аргIана хьалха хьадоала баьцадаараш кхедергдолаш. Цо йиш хулийтаргьяр баьцадаараш кхедеш йоаккха ха йIаьхъялийта. ТIаккха июнь бетта торговле помидораш, наргаш, баьцаш яхьийта йиш хургьяр тхога. Кхы а хьалхагIа а хургдар уж баьцадаараш. Теплица хIанзле е езаш я тхона.

Сага фактора а уйла е еза. Тха 800 совгIа саг болх хьабе моттиг йоацаш ва. Эггара дукхагIа бича а ах шера бе болх хилац царна. Юхейнсача хана, хьувкъам чуийца баьнначул тIехьагIа, ерригача шийлача хана де хIама доацаш бус уж. Наха сагота ха я из. Цудухьа а чIоагIа эш теплица. ТIаккха наха бIарччача шера хьаде хIама хургдар, царех дукхагIбарашта хIаьта а.

Йоккха проблема я тахан баьцадаараш хьалкхедеши чуэцаши йоккха балха овсарле йола техника ца хилар, уж дIа-са кхухьа, лаьрхIа цу гIулакха йола автотранспорт ца хилар. Из бахьан долаш а дукха йов продукци, чу ца эцаш юс.

Iилманхоша тхоашта новкъостал дарга хьежаш а да тхо. Тхона эш дика хьахургдола, дукха дебаргдола, уллаш дукха ха йоаккхаргйола, лазараштеи зене йолча са доаллача хIамаштеи духьала отталургдола баьцадаараш.

Цул совгIа йовхалагIа доагаргдоаца а.

БАЬЦАДААРАШ кхедарал совгIа оаха дIадув ялат, доакъара, даьтта доаккха культураш, шушен дулхи доаккх. Цу доакъошка а къахьегам прогрессивни формагIа вIаштIехьбаккха, продукци дукхагIа а дикагIа а хилийта, из яккхарга дIадодар кIезигде гIерт тхо.

Доахан кIезига хиннадеце а хьалха хиннача совхозагара тхога кхаьчар ледара хьайбай боахам бар. Дуккьал детта доахан 600 етт бар. ЛерттIа доал ца дар бахьан долаш цар кIезига шура лора. ХIаьта доакъара база а дукха хIама эшаш яр. Хьайбаш леладергдолча нахах коллектив вIашагIтоха, къахьегара цар материальни моральни безам тIабахийта, къахьегамеи оттадаьр кхоачашдареи дисциплина чIоагIъе езар.

Цу хана денз массехк бутт мара баьннабац. Дуккхадар дикагIча оагIорахьа хувцаденнад. Шура дIаялара хьалхьарча квартала план тIехкхоачашъяьй — 2990 центнер шура дIаелар, заданел 490 центнер дукхагIа а йолаш. Апрель бетта кхы а дукхагIа яьнкхар шура. ХIанз юккъера лаьрхIача хIара Iаттагара 7 килограмм гаргга шура йоанкх оаха. Из хул соахка цу хана йоаккхаш хинначул 1,5 килограмм дукхагIа. Социалистически яхье хьалха я доиркаш Исакова Айсети Ижгарева Наташеи.

Оаха даьча лоархIамегIа укх шера 14 эзар центнер шура дIайолалургья тхога, — планал совгIа 700 центнер а хургйолаш. ХIаьта дулх а 50—100 центнер дукхагIа дIалургда.

ХIанз оаха дукха хIама ду доахан тайп-тайпарча дикачеи дукхачеи доакъарца Iалашдара. Алхха доакъара свеклаш хьалххею оаха 150 гектара тIа. Йоккхий моттигаш дIалоац доакъара баьцаша, гурахьа дувча ялато, хьажкIаша. Укх шера пачхаьалкхенна 40 эзар центнер ялат дала лерхI оаха. КIезига кийчбергбац фуъ, аргIаш даь дIаоттадергда дерригa ча. Баьцадаарий отходаш а кIезига лоархIам болаш яц хьайбашта.

Тха специалисташ племенни болх беш ба детташ дола доахан дукхагIа шура луш хилийтара.

Цу дерриганс а совхозага йиш хулийтаргья Кхачан программа кхоачашъяра юкъе дукхагIа дакъа лаца. Укх шере а из дикка доккхагIа хургда соахка хинначул.

Укх шера 700 эзар сомал кIезигагIа боацаш пайда бе лерхI оаха, вешта аьлча планагIа боагIачул ворхIазза дукхагIа.

Доккхий декхараш латт ЦIе байракх лелаеча тха коллективана хьалхашка. Уж кхоачашдулургдац тхога боахама дерригa доакъош дегIадсагIилга сихдича мара.

Уж кхоачашдара эша тарош я дика кадраши специалисташи, производство бокъонца йовзаш бола юкъерча звенон кулгалхой, хьаIайна йIаьхий опыт. Цул совгIа, боахама дерригa доакъош дегIадоагIилга сихде тха бола боккха безам.

КПСС XXVII съезда решенеша, съезда КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева яьча ЦК Политически доклада, цул тIехьагIа партеи правительстваси яьча решенеша кхы а хьинаре къахьега дог оттадаьд тха болхлой, чIоагIа лакхбаьб цар политически сакхетам. ТIаийца декхараш кхоачашдара шоай низ а ховр а дIалу.

И. ДЕДАЕВ,

Урус-Мартановски района «Солнечный» совхоза директор.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ВНР. СЭВ доазонашка кооперацеи специализацеи кIийлен тIа дукхача шерашка леладеча советско-венгерски гIулакхаша республика алюминиеви промышленносте сихха толаме дегIаккхувл.

СУРТА ТIА: предприяте кийчъяь алюминиеви прокат.

В. СОЗИНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

МАЬРШАЧА КХОАНЕНГА КХАЧА ГIЕРТАШ

Ер бIаьсти социалистически мехкий вахаре хIанзарча историе къаьгга йолча оагIонаш тIа яха бокъо йолча событеех йиза ера. КПСС XXVII съезда — стратегически решеней съезда тIеххьа шоай партийни форум йир Чехословаке коммунисташа, Берлине ший болх йистебаькхар СЕПГ XI съездо. Цун эмблема хилар вIашагIкхийттача ЦIеча байракха хьалхаццка вIаши кховдадаь кулгаш — 1946 шерара бицлургбоацача апрела символ. ХIаьта, 40 шу хьалха, Германе коммунистийи социал-демократийи кулгалхоша КПГ Председатела Вильгельм Пикеи СДПГ Председатела Отто Гротеволеи символически кулг лоацаш хIама хилар. Болхлой класс вIашагIтоха дукхача хана денз дагахиннар кхоачаш хилар. ХIаьта Адмиральски дворецa зданера дерригача дунен тIа дIахезар «Тхоай Социалистически единни партех немецки дерригача къахьегача халкъа миллионни парти ергья оаха» аьнна дола Пика дешаш.

Шовзткъа шу дIадахад... Баьча наькъах хьахинначох доккхал деш дийкар Эрих Хонеккера республика Дворецe яьча доклада мугIараш: «2304121 членахи членалла кандидатахи даттача вай парте 58,1 процент социальни хьалага диллача болхлой ба, 4,8 процент ахархой-кооператораши, 22,4 процент интеллигенце викалаши ба».

Германе Социалистически единни парте долла хIама лаьд ГДР йоккха эффективни экономика йолаш, машара, дунен халкъашта юкъера кхерамзлеи цхьана къахьегилгеи хилара хьинаре тIехьа отташ йола политически стабильни пачхаьалкхе ГДР-ах хилийтара.

Мел доккхий да даьха экономически социальнии толамаш! 1970 шера хиннар миссел производства боарам духхьала 25 кIирагIа хул хIанз мехка. Статистикас яхачох, пхийтта шу хьалха ГДР-е цхьаккха а промышленни робот яцар; 1985 шу чакхдоалаш 56 эзар хилар уж.

Укх тIеххьарча 15 шера ГДР-е бахача наьха доходаш шозза дукхагIа хиннай. Цу хана чухь 7 миллионал дукхагIболча къахьегамхой алапи лакхденнал е хьаьнала болх барах материальни хьаллоацаш гIулакхаш даьд, кхозза дукхагIа хиинад къахьегама ветеранашта луш дола пенси.

Коммунисташа дукхагIа йоакхо еш вар саг ва, цуна дагалаттар да. Цудухьа укхаза доккхал ду карагIдаьначох, бIубенна хьеж кхоаненга; социализм низ болашагIа ме хул машар чIоагIагIа хургба.

Мехка Iалашдаьд массанена хьадé хIама хилар, халкъа вахар хаддаза тоалулга, социальни нийсхо, йизза йола кортамукъален халкъа демократи.

ГДР халкъа боахам дегIаахреи цун халкъа вахар тоалуш хиларeи кердача горизонташа хьалха яьха я съездо тIаийца планаш. Укх гарггарча пхе шера пхезза дукхагIа хургья автоматийи автоматически линеи новкъосталца арахеца продукци. 1990 шера ГДР дикка дукха монтажни, транспортни, предприятешкара упаковочни балхаш деш хургья 75—80 эзар промышленни роботаш. Промышленносте дукхагIа дегIадоаладергда эггара кердагIа дола доакъош — микроэлектроника, автоматика, точни машиностроени, биотехнологи, Iилманца ювзаеннеи энерги кхоюи продукци.

ЙIаьххача перспективагIа бийдалца Iалашъяра ГДР тIехьа тIайоагIача хана дакъа лоацаргда СССР-е бийдалеи энергетически секторашка капитальни гIишлон объекташ хьалъеча юкъе. Социалистически экономически интеграце боарамашка ГДР-о дукхагIа дакъа лоацаргда СЭВ-а дерригача мехкашца цхьана къахьегача, цунна тешал ду 1990 шерага кхаччалца йолча юкъа барт баь вIаши лоаттаду товараш хадданза дукхагIа хулаш латтаро.

СЕПГ-а толамга бода керттера никъ гу экономически социальнии политика цхьана лелаеш хиларпа. Пятилетке къахьегамхой реальни доходаш 120—130 процент лакхъе лерхI.

Укх тIеххьарча хана пачхаьалкхено къаьстта чIоагIа йоакхо ю бераш долча дезалий. Керда вIашагIкхийттача къонача дезалашка чубаха цIенош тIадилла дохкара ханаш йIаьхъяьй, лакхдаьд хIара даьча бера бетта кхы тIа луш дола ахча.

КПСС-ца йолча цхьоагIонна СЕПГ-а массаза а ба, хила а хиннаб социализм хьалъеш ше беча балха тIеи машара тIехьарча кховсамеи толам баккхара тешам.

Цхьа фронт а хинна латт вай партеш хIанзарча ханара эггара кертера проблемаш — машар лорабара, дунен халкъашта юкъера долла хIама чулоаца система хьаяра, дунен халкъашта юкъера хьал тоадараи юха а кхохкам дIабаккхарга довлараи конструктивни диалог яра дешаш къоастадеча.

Цудухьа съезда делегаташи хьаьшийи безаме ладувгIаш хилар КПСС делегаце кулгалхочо, КПСС ЦК Генеральни секретара Михаил Сергеевич Горбачева даьча къамаьла хIара дешага. Республика Дворецa зала чура дунен пресса оагIонаш тIа, телевизорий экранаш тIа даьлар дунен тIа хIанз эттача хьалах дола чоалхане доаца бакъдар. Социалистически ГДР столицера Москвас Малхбузен Европа берригa нах тIахьийхар Советски Союза агрессивни я яхаш дувцарех ца тешара, нагахьа санна вайнеи вай союзникаштеи духьала НАТО оагIонгахьара тIом хьа ца болабой, вай мехко цIаккха, моллагIа хьал оттарах Малхбузен Европана духьала тIом бергбоацилца кхетадара. Советски кулгалхочо укхаза дIакхайкайир СССР керда инициатива а — лаьттара эскара дерригa тайпаш европейски пачхаьалкхений тактически авиаци а, хIаьта иштта еррига Европа територе тIара — Атлантикера Урале кхаччалца США-и Канадаи доагIаш дола низаш а дикка кIезигдара барт бе аьнна.

«Эрсий боагIа яхаш» массаза кхерам тIатийсаб европейца массови информаце средствашка, советски танкови армадаш Малхбуза чухьийлхай яхаш сурт увттадаьд. Советски кулгалхочо из бIеха шод бохабе аьнна предложени елар юххьанца ядерни герз дIа а доаккхаш, цул тIехьагIа моллагIча тIема низийи тIема кхоачамийи проблемаш а къоастаергйолаш.

ГДР-ан ФРГ-анен юкъера отношенеш цхьатарра бокъонаш йола суверенни пачхаьалкхенаш хиларах тарра дунен халкъашта юкъерча бокъон юкъара тIаийцача нормашка хьежжа хургйолаш оттаелга законагIа доагIаш ГДР-о дIадехар Советски Союзо хьаллоацаш хилара боккха мах бир Германски Демократически Республика къахьегамхоша.

СЕПГ XI съезда дунен халкъашта юкъера лоархIам латт немецки лаьтта социализм чIоагIа хилар, ГДР халкъа машара бола лоIам боккха а хьаькъала низ котбаргхиларах тешаш из хилар а дунеина бIаргадов йиш хинна хиларах.

Съезда яьча отчета тIа Эрих Хонеккера аьлар, ООН машара дунен халкъашта юкъе шу ла аьнна дIанхайкадаьча 1986 шера тIехьа доагIа шераш а хьатIахулача дерригача ноахалашта машаре хургхиларах теш.

ХIаьта М. С. Горбачева укхаза Берлине аьнна: «оаха Малхбузенга бий кхувдабац, йийлла тIаьръюкъ кхувдаю» яхача дешаша дуккхача наха новкъостал дир социализма чоалхане боаца чулоацам Малхбоалеи Малхбузеи кхоане конфронтаце политика а йоацаш, цхьана къахьегар, дика лоалахой хилар, машара политика хилар болга кхетадара.

В. МИЛЮТЕНКО. (АПН).

США. «Кхалнах, машара тIехьа къовсам лоаттабелаш!» яхача мехка низ бола общественни организаце президентага Рейганга ядерни тохкамаш совцийта аьнна баьча тIахьехама кIал кулгаш яздайтара общенациональни кампани чакхйоаккхаш я. Цу тIа белгалдоаккх ядерни лелхамаш совцадар — из никъ мара бац вай ядерни герзаш хьадар юхатоха а Лаьттара машар лорабе а низ кхоачаргбар.

СУРТА ТIА: Нью-Йорка улицашка тIахьехама кIалха кулгаш яздайтача хана.

И. МАКУРИНА сурт. ТАСС.

ВАХАРА ХЬИСАП — СОВЕТСКИ

ИШТТА БАХ ТХА ЮРТАХОЙ

Керда-Редант яха тха юрт йиллай 1959 шера. Укхаза вах кхо эзар гаргга саг. «Алханчуртский» совхоза центральни усадьба а цун кхоалагIа отделени а укхаза я. Тха юрта я йиъ тика, ши школа, быта ЦIа, почта, культура ЦIа, фельдшерско-акушерски пункт, 13 эзар совгIа книжка дола библиотека.

Юрт Iоюллача хана даьча берех хIанз цхьа ноахале хьалхийнай. Царна юкъе ба района а республикал арахьа а диканца шоаш дIабовзийтараш. Царех ба къахьегама толамаш дахарах, Советски Эскаре дизза шоай декхараш кхоачашдарах тайп-тайпара орденаш а медалаш а, кхыдола совгIаташ а даьха къахьегамхой а. КIезига бац царна юкъе юртбоахама тайп-тайпара лакхера а лаьрххIа йола а дешара заведенеш чакхъяьхараш а.

Къахьегаш санна, салаIа а безам ба кагирхой. Цудухьа из кхетадеш, «Клубни учрежденеехи спортивни сооруженеехи пайда эцар тоадара де дезарех» бола КПСС ЦК соцам кхоачашбеш укх тIеххьарча хана дикка къахьийгад оаха наьха, къаьстта кагирхой салаIар тоадара. Юртарча культура ЦIагIа болх бе йолаеннай художественни самодеятельноста йиъ кружок: халхара, халкъа музыкальни инструментий, эстрадни, вокальни. Самодеятельни артисташа каст-каста концерташ увттаду тIема а къахьегама а ветеранашта. Советски Эскаре гIулакх даь цIабийрзача а цига дIаболхача а кагийча наха хетадаь. Наха къахьегача полевой станашка, кхычахьа хьоашалгIа ух агитбригада.

Культура ЦIагIа болх беш я «Атеист» яха клуб. Цига вIашагIъеллай совет, цун чу воагIа пхи саг. Цар кийчъяьй «Атеист» яха стенд. Цига да атеизмах лаьца литература. Клуба доакъашхоша чакхйоах тайп-тайпара атеистически мероприятеш: беседаш ю, лекцеш еш, хаттарийи жопийи сайренаш, диспуташ чакхйоах. Из болх беча, кхыбола специалисташ а оарцагIа боах оаха.

Малара тIехьабаьнна нах тха юрта дукха ба ала йиш яц. Бакъда, молараш-м кIезига бац. Цудухьа «ТIехьдаьккха малар мелгеи алкоголизми дIаяккхара чакхдоахача гIулакхий хьакъехьа» бола КПСС ЦК соцам кхоачашбара культура ЦIагIа хьайийллай «Корта бохабу малар ца меларий» яха клуб. Цун а я ялх сагах латташ йола шийи совет. Цо а чакхйоах маларах, цо наха деш долча зуламех лаьца дувцаш йола тайп-тайпара мероприятеш. Цуморча балхо новкъостал ду малар юхатохара, из наха дегаздаккхара. Цул совгIа, тхоай юртарча тика чу дохкаргдоацаш малар цIендаь дIадаьккхад оаха. Цу гIулакхо геттара юхатехаб молаш бараш.

Къаьстта теркам тIабохийташ лелабу оаха из болх, Советски Эскаре баха ха тIакхаьчача кагийча нахаца. Царна хетаьль я культура ЦIагIа вIашагIъелла «Хургволча бIухочун» клуб. Допризывникаш вIашагIа а бетташ, совета доакъашхоша салтий дикача традицех, эскаре бахача царна хьалхашка оттача декхарех, кхыдолчох лекцеш еш, беседаш ю. Эскаре гIулакхде бахача тха кагийча наха дизза кхоачашду Даьхенна хьалхашкара шоай декхар. Цар гIулакхлеча тIема доакъой кулгалхошкара, уж хестабеш хийла кахат денад тха юрта. Оаха массане а цунах доккхал а ду. Иштта, Афганистане шоай интернациональни декхар кхоачашдеш хиннаб тха юртара цхьабола кагий нах. Цига белгалбаьннаб ЦIеча Седкъа орден енна хинна Льянов Муса, медалаш а кхыдола совгIаташ а даьха Льянов Осман, Баркинхоев ИбраьхIам, кхыбараш.

Тха культура ЦIагIа болх беш я шахматистий а шашкистий а кружокаш. ДикагIболча шахматисташа дакъа лоац районе а республике а хулача яхьашка, цига призаш а йоах. Юртарча дукхача кагирхоша дIаеннай ГТО нормаш, я тха футбольни а волейбольни а командаш. Иштта районе хиннача яхьашка волейболах ловзаш болча тха кхалнаха шоллагIа моттиг яьккхай, маIача наха — кхоалагIъяр.

КарагIдаьнначул кIезигагIа дац тха балха нийслушдола кхоачамбоацараш а. Эсала я тха культура ЦIен материальни база, эш кхыдар. Кхы а дикагIа хургболаш тоабе безаш ба цун болх а.

«Клубни учрежденеехи спортивни сооруженеехи пайда эцар тоадара де дезарех» бола соцам хьаллоацаш тха йиъ юрт — кхо Ачалкхеи Керда Реданти — чуйоагIаш Юкъерча Ачалкхерча культура ЦIен базе хьайийллай культурно-спортивни комплекс. Цун председатель лоархIаш ва цу юртара юртсовета председатель И. Цечоев. ХIанзалца цига цхьа мероприяти яь яц. Из комплекс я аьнна каьхата тIа дIаяздича, далац гIулакх. Сога хьаттача, цо болх ца бара керттера бахьан «Алханчуртский» совхоза кулгалхой хувцар, кердачар тесса из гIулакх дитар да. Бахьанаш моллагIаш дале а, ишта тесса дита йиш йолаш дац из гIулакх, хIана аьлча, из комплекс декхарийла я кагирхой салаIара хьашташ дизза кхоачашде. ХIаьта тха тIаккхувш яр дика тIехье я. Аьхкий цар гIо ду совхоза комсаш, шекар доакхка свеклаш дIаювш, оасараш деш, нийлхъеш, гурахьа чуэцаш. Кхыдола балхаш деш а новкъостал ду цар совхозе къахьегаш болча шоай даьшта-ноаношта.

Тха юрта дукха кагирхой ба. Дукха нийслу царна хьаде хIама доацаш йола моттигаш. Цудухьа кхычахьа балха дIааха безаш хул уж, нийсагIа яьлча, «шабашке» аха безаш. Сога хьаттача из нийса дац. Боккхийчар тIахьожам боацаш болча цар, дIабахача харцахьа гIулакхаш леладу, малара, кхыча харцахьча гIулакхашта тIехьбувл. Тханцига царна болх бе духхьал цхьа совхоз мара кхы моттиг яц. Цудухьа тха кагирхой дIа-къа аха ца безаш, шоаш баххача моттиге къахьега цар вIаштIехьа хургдолаш йоакхо еш я хIанз юрта Совет. Ха дIа ме йода кагирхой кхы а дукхагIа тIакхувш ма латтий. Къона тIехье — из вай кхоане я. Цар йоакхо яр — вай массане декхар.

И. ЛЬЯНОВ,

Кердача-Редантa юрт-совета председатель, Малгобекски район.

МАРША ВОАГIАЛВА, ЧЕМПИОН!

12 мае арадаьннача центральни газеташ тIа хиннача тасовски информаце тIа йоахар: «Езача атлетиках Карл-Маркс-Штадте чакхйоаккхача Европа чемпионате советски сборнена эгара хьалхара дошо медаль яьккхай Грознерча 22 шу даьннача атлета И. Арсамакова (цун дозал 82,5 кг) — 382,5 (170 + 212,5)».

ХIара денна еча тренировкашка эзараш а эзараш а тоннаш хьалъийяьй спортсмена цу толамга кхача гIерташ. Дунен юниорски чемпионате котваьлча денз цу тайпара йоккха котало ца йоаккхаш бIарчча пхи шу даьккхар И. Арсамакова. Цун дозал долча штангисташта юкъе цхьаннена а ка луш бацар Ю. Варданяни болгарин А. Златеви.

Бакъда, шийй «ворда» цкъа хьалтIаяргхьларах тешаш вар Исраьил. ХIаьта из хьалтIа а яьлар! Дошо медалаш яьхача шийй зIамагIа болча новкъосташа Маринова, Терзийске, Шаламанова, Вырбанова дог ураоттадаь олимпийски чемпион А. Златев эшаве геттара а хала дар. Из де вIаштIехьдаьлар вай мехкахочун. Долче, кхы а йоккхагIа я цо яьккха котало!

«Советский спорт» яхача газета тIа язду: «Саг хоаставара дукха тIера воацача Ригерт Давида (СССР сборни команда тренер) кердача чемпионах яьлар:

— Дика кхоане йолаш ва из зIамсаг. ЦIаккха шийна оатто лехаш вац. Езача атлетике аттача вахарга догдоахаш вац, цудухьа цунах чIоагIа теш со».

Самардийнахьа Грозненски аэропорте Iоессача самолета тIара Iовоаллаше интервью луш Арсамаков Исраьила аьлар:

— Кхы а езагIа йола штанга хьалъайе кийчавар со Болгарски атлетацара къовсам сов чIоагIа кхохнабаларах из де вIаштIехьдаланзар. Аз толам баккхарга дог доахаш хиннача сай командана, тренерашта, советски наха а сай мехкахошта а хьалхашка декхар кхоачашде аьттув баларах доккхал ду аз. ДIахо йодача хана а советски спорта сий лакха лоаттадара низ дIакхоачар а дергда.

Европа чемпиона накъабаьхнача спортивни а комсомольски а организацей викалаша, новкъосташа, гаргарча наха баркал аьлар цунна из йоккха котало яккхарах, дег тIара ловцаш даьхар.

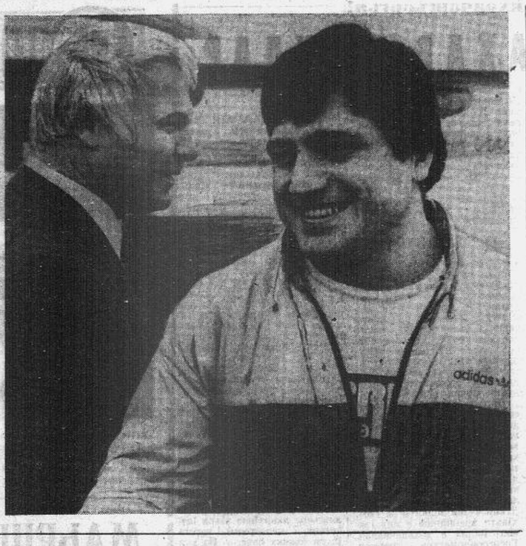

СУРТА ТIА: И. Арсамакови цун тренер И. Кодзоеви.

В. ЕЛИЗАРОВА сург.

Керда книжкаш

ХОЗАЛАХ ДУВЦАШ

Дукха ха йоацаш Нохч-ГIалгIай историе, социологе, филологе института литература сектора арахийцад «Нохчийн гIалгIайн фольклора а литературай а эстетика дешаш» яха сборник. Цу темана хетабаь эгара хьалхара болх ба из. Цудухьа, Iалаьмате лоархIаме да, из тема яшха вай Iилманхой болабенна.

Сборник вIаштIехьдаькхар а дешахьалхле язъяьр а ва филологически Iилмай кандидат Танкиев Абукар, бехктокхаме секретарь — филологически Iилмай кандидат Айдаев ЮшаI.

Сборник дIадолалу «Нохч-ГIалгIай фольклора эстетика дешаш» яхача Танкиев Абукара статьяца. Вайнаьха халкъа кхоллама эстетически проблемех лаьца цо массехк шера баьча балха итог я из статья. Эстетиках лаьца Iоаяьча теоретически категорех бизза пайда а эцаш, вайнаьха фольклора эстетика дешаш шийй тайпара дашхара а тахкара а автора шийй методика лехай. Цу балха цо шерра юкъейоалаяьй багахбувцама образаш, нохчий а гIалгIай а меттай эстетически терминаш. Танкиева дика доашх вайнаьха халкъо кхеталеш а цун деза а дола хозадар, турпалдар, сакъердамболаш дар, идеальни дар, дог ураоттадеш дар.

«Вайнаьха иллей турпалаш а леладечун морально-эстетически нормах а» яхаш я филологически Iилмай кандидата И. Мунаева статья. Автора вIаштIехьдаьннад ювцаш йола тема яхша а, вайнаьха иллей турпалий эздий гIулакхаш а оамалаш а хьагучаяьха. Эхь-эздел ца дохкаш, эшшача моттиге моллагIчоа гIо де дIаотта кийча ба вайнаьха багахбувцамцара турпалаш. Кхыметтел, шийй воI кхерамеча наькъа тIа аравоаккхаш, нанас хьехам бу цунна; хьайгара гIалат доалийте, сий доадой, кхеравенна тIехьашка воале, хьай новкъостий дог кхардийте аз хьекха накха хьарам хилба хьона, аьле. Вайнаьха лакха эстетически сакхетам болга гучадоаккхаш дешаш да уж. Из деррига дашха а дика хьахьокха а вIаштIехьдаьннад Мунаева. Вай халкъа морально-этически а эстетически а оамалаш дунен тIарча кхыча къамии яраш санна лакха мах болаш йолга хьахайтад цига автора.

Нохчий яздархочун Бадуев СаIида проза эстетически башхалоний проблемашта хетаяьй шийй статья филологически Iилмай кандидата Ужахова Розас. Нохчий литература ларда еллачун кхоллама эстетиках лаьца дувц цо. Шийй тайпара йола говзал хьагучайоаккхаш, вайга уж цун башхалонаш дика кхетаяйташ, езайолийташ дувц автора.

Мамакаев Мохьмада Шерипов Асланбеках лаьца яздаьча романах дувцаш я филологически Iилмай кандидата Мусаев Хьусена статья. Мусаева дукхагIа дувц яздархочо кхеллача революце мурда Шерипов Асланбека сурт-сибатах, цу романтически ханах, революце бIухой оамалий эстетиках, царна деза а цар лоархIаш а долчох.

Сборника дешахьалхале тIа аьнначa тайпара, нохчий а гIалгIай а литература дегIадоагIа вай мехкарча къамий литератураца цхьана. Эстетически процесса из тема дика йоашх филологически Iилмай кандидатий, Нохч - ГIалгIай университета доцентий М. Азиевай, Х. Ю. Точиевай, Ю. Верольске статьяшка. Вовзаш голча советски яздархочо Булгаков Михаила Кавказ эстетически мишта кхетаеш хиннай дувц Х. Точиевас. Укхаза, Грозне, город Орджоникидзе (цу хана Владикавказ), язъе волавеннав из статьяш, дувцараш, пьесаш, кхыйола произведенеш. Цун эгара хьалхара пьесаш лаьрхIа, цу хана Владикавказе болх беш хиннача гIалгIай драматически коллективана язъяь хиннай. Кавказа тема Булгакова эстетически мишта кхетаю, малагIа проблемаш хиннай цу хана цунна лоархIаме — цох дувц Точиевас.

Кавказах лаьца дукха произведенеш язъяьй А. Бестужев-Марлинске. «Аммалат-Бек» яхача повеста тIа Кавказа халкъий вахар а цар быт а эстетически цо мишта кхетаю, цу ханарча вахарах эрсий литературе эгара хьалха гуманистически позицеш цо юкъейоалаяьлга хьагойт Азиевас.

«Л. Н. Толстоя вахаре а кхолламе а национальнии интернациональнии дешаех» яхача статья тIа Ю. Верольске дувц уж ши тема Толстойна мел лоархIаме хиннай, цо уж мел безаме йоашхаш хиннай.

Нохч - ГIалгIай историе, социологе, филологе Iилма сотрудникас М. Шовхаловас цу сборника тIара шийй статья хетаяьй А. Хамидова «Абубешир» яхачен А. Ведзижева «Муте новраш» яхачен дувцарашка яздархоша мишта боашх белам, цун эстетически чулоацам.

Бакъда, цхьайола статьяш дукхагIча даькъе литературоведчески я ала йиш йолаш я. Из кхоачамбоацар-м А. Танкиева шийй дешахьалхале тIа а белгалдаьд. Хьалхарча балха тIа из нийсдалар кхетаде йиш йолаш а да. ХIаьта сборник бIарчча хьайийцача цунах вай Iилманхой толам лархIа боагIа.

Дешархошта, студенташта, литература дезарашта дика совгIат да из книжка.

Б. АБАДИЕВ.

СПОРТ

ФУТБОЛ

АргIанарча туре «Терек» лайзар Волгодонске «Атоммашаца». Ловзар цхьаккха кот ца воалаш, счет 0:0 йолаш чакхдаьлар.

* * *

Республикански футбольни чемпионате дакъа лоацаш йолча командаша йиълагIа тур чакхъяьккхар.

Цхьаккха кот ца воалаш дIакъаьстар «Динамои» «Ремонтники», Гудермесера «Спартаки» Аргунера «Даймохки», «Вайнахи» Горячеводски УБР-а командей, «Нефтяники» Монтажники».

Ледара лайзар шурий комбината команда. Счет 4:0 йолаш из эшайир Нохч-ГIалгIай транспортни объединене футболисташа. Ши очко дIаяьзир шийй активе «Локомотиво». Цо эшайир «Урожай» яха команда.

ХIанз турнирни таблице хьалха я «Локомотиви» «Динамои». Цар бархI-бархI очко я.

* * *

«Динамо» яхача стадионе укх деношка чакхъяьлар «Сезона кубок» яккхара йола футбольни матч. Цига лайзар соахкара республика чемпион — Аргунера «Вайнахи» «Строители».

Счет 4:2 йолаш гIиплонхой котбаьлар.

ЯЙГА АТЛЕТИКА

Грозне, С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе яйгача атлетиках йола яхьаш хилар. Цига дакъа лоацаш бар Махачкалера, Орджоникидзера, Прохладнера, Дербентера, вай республикера спортсменаш.

Вай мехкахошта юкъе белгалбаьлар Д. Рыльщиков, Т. Черкасова, Р. Сулейманова, И. Левин. Тайп-тайпарча адара дистанцешка котбаьлар уж.

Кастта хургйолча къулбехьен Россе яхьашка дакъа лаца бокъо яьккхай цар.

А. ИЗМАЙЛОВ.

КЪОНАЧАР ЯХЬАШ

Сунженски районе Дьякова цIерагIча стадионе укх деношка хьайийллар яйгача атлетиках йола сезон. Цига дакъа лаьцар Серноводски юртбоахама техникума студенташеи тайп - тайпарча школай дешархошек.

Хьалхара старт цIцар 100 метр бовдачар. Котваьлар Х. Сардалов. ЙиIнгашта юкъе хьалха ера Троицкера бархIшерарча школера дешархо В. Жиденова.

Массарел дикагIа граната кхессар № 1 йолча школа дешархочо М. Цыздоева. ДIоахал тоссалуш хьалхара моттиг яьккхар А. Синчинова. Кхыйолча дистанцешта толамаш даьхар Берсанова, Пинюгинас (400 метр), Гайворонске (1500 метр), И. Точиева (5000 метр).

КIаьнкашта юкъе эстафетах котбаьлар № 1 йолча юкъерча школа дешархой, йиIнгашта юкъе толам баькхкар ассиновцаша.

Района дикагIболча къонача спортсменаша республикански яхьашка дакъа лоацаргда.

ХЬИНАРЕЧА КЪАХЬЕГАМАИ УНАХЦIЕНАЧА ВАХАРАИ ТIЕХЬА

Деша лоархIам кхетабеш

Малар дIадаккханза дарг-дац аьнна партеи правительстваси даь кхайкарал шерра хьаллаьцад къахьегама коллективаша, общественни, правови организацеша, берригача мехко.

Малара духьала къовсам лоаттабеча белггала моттиг дIалоац профсоюзни организацеша. Производстве, общественни моттигашка малараш ца мелийтара тIахьожам лоаттабелга тIадиллад царна. Профсоюзаша дакъа лоац алкогола духьала пропаганда еча, малар юкъе доацаш йола керда советски обрядаши традицеши юкъедоаладеча. Малар дIадаккхара тIахьожам лоаттабара профсоюзни активисташ, штате боаца правови а технически а инспектораш, малар цамолаш йолча общества членаш юкъе а болаш, группаш вIашагIъехк предприятешка, организацешка.

УнахцIена дола вахар хьадара тIехьа мехко дIаболабаьча къовсамах доала беркат хIанзалехьа гуш да. Дукхача предприятешка чIоагIлуш йоагIа къахьегама дисциплина, дIаяьннай мелар бахьан долаш еш хинна прогулаш, лакхъеннай къахьегама дисциплина. Чакхдаьннача шера республике хьалха хинначул 10 процент кIезигьелар прогулаш, балха ха йоаелга — 23 процент. Хьалха хинначул 2,5 эзар саг кIезигагIа кхаьчав медвытрезвителе.

Республикерча промышленни а юртбоахама а предприятешка дикка опыт Iоаяьй малара духьала къовсам лоаттабара.

Мелар дIадаккхара хадданза болх беш я «Электроинструмент» завода коллектив. Завода партбюроси профкомои цхьана шоай предприятеш мелар дIадаккхара хоадам болла мероприятеш отта а яь чакхйоах. Ерригача коллективана дIабовзийтаб партеи правительствоси тIанийцача соцамий чулоацам. Малараш та духьала хадданза пропаганда ергйолаш шийй лоIаме йола общество а комисси а вIашагIъеллай. Къахьегама, производственни дисциплина телхаеш моттигаш йий хьожаш каст-каста рейдаш ю заводе. Шоашта гучадаьнна кхоачамбоацараш дувц коллектива собранешка, профкома заседанешка, «Машиностроитель» яхача пенгазета тIа. ЦIендаь дIадаьккхад укхаза балха тIа мелилга, дIаяьннай прогулаш, кIезигденнад балхара вах дIабувлилга, лакхъеннай къахьегама овсарле.

Малар дIадаккхара дикка даькъа юкъедахьа йиш йолаш я профсоюзни организацеша тIахьожам лоаттабеш йола новкъостий судаш, наркологически службаш. Из болх дика вIаштIехьабаьккхаб «Грознефть» объединене предприятешка. Укхаза я профилактика еш йола 37 совет, 76 новкъостий судаш, маларца къовсам лоаттабу 19 комисси, 42 наркологически пости 7 пункти.

Профсоюзни организацеш оарцагIъялар бахьан долаш белггала дикагIа хьал эттад болхлой а студенчески а общежитешка, турбазашка, дукхача наха салоIача моттигашка.

Цунца цхьана Нохч-ГIалгIай облсовпрофа президиума заседане белгал ма даккхара, мелар бахьан долаш балха ха дукха йоаеш моттигаш а я. 1985 шера машинаш еча отрасле простояш хилар бахьан долаш 7408 балха-ди доадаьд. «Красный молот» заводе пах балхара дIабувлилга 35 процентага дIакхаьчад. Эсала бу укхаза профилактически болх. Мелар бахьан долаш заводе балха ха йоаелга 3 процент дегIаденад.

Малар дIадаккхара, къахьегама дисциплина чIоагIъяра де дезар ца дарах завода директора заместителa В. Крапивинаи профкома председатела заместителa А. Ампиловаи выговораш деннад. Болх эргабаьккха тоа ца бой, профсоюзни органий инициативагIа В. Крапивин гIулакхера дIавоаккхаргволга дIахайтад.

Облсовпрофа секретарната белгалдаьккхад малара духьала къовсам лоаттабелга политически а социальни а мел боккха лоархIам болаш гIулакх да цхьаболча профсоюзни болхлоша хIанз а кхета ца даьлга. Цхьайолча коллективашка тIатеIIа, хIара дийнахьа бац из болх, антиалкогольни законодательство, къахьегама а общественни а дисциплина телхаераш цIенхаштта бехктокхаме озац. «Металлист» заводе, «Чечингсельстрой» треста УМС, «Чечено-ингушводстрой» управлене ПМК-1, КСМ-2, «Терек», «Гудермесский», «Самашкинский» совхозашка, кхычахьа бизза пайда эцац профсоюзашта къахьегама коллективашта, новкъостий судашта закона луча бокъонех.

Облсовпрофа президиума цIенхаштта хьадийхад малара духьала лоаттабу къовсам чIоагIбелга предложенеш енай профсоюзий обкомашта, цун юххьанцарча организацешта цу хьанъехьа Iоаяь опыт предприятешка, организацешка шерра дIайоаржае, аьнна.

Ш. МУСАЕВ,
Нохч - ГIалгIай облсовпрофа штате воаца къахьегама дешашта вола правови инспектор.

ХАМХОЕВ Аьхмад

Сага сий доадер

Маларах доалл лазар, хатар,
Юкъе сийна дохьаш тессаш,
Сармеко мо къизал гойташ,
Дезалий барт эгIабу.
Цунах даьннад ийрчагIа
мел дар,
Дего ца лалла доккхий
зуламаш.
МоастагIчо мо бохам
лоаттош,
БIехало мо Iоткъам бу.
Хьалхаленна керте доахаш,
Из мерздер даькъаза
ваьнар,
ЦIаккха наьха тешам бенна,
Сий хьалдаьнна ваьхавац.
Цунца шийгар оахцал
гойташ.
Гоамвалийта тесса витар,
Пулакхаца ва из, аьнна,
Сага хьисапе лаьрхIавац,
Цунца корта энжий боахаш
«Дика къонах ва со!» —
яьхар,
Наха ниiсса вахар тайна,
Беркат хинна ваьхавац,
Юрта юкъе пеланг мелаш,
Цунца доккха хабар дийцар,
ДоттагIаша доттагI лерхIаш,
Шоашта уллув ваьхавац.

МАЛАР ТИКАШКА ДОХКАЦ

Сунженски района Троицке бахача наьха вахаре тоъал дукха хувцамаш хиннад укх тIеххьарча хана. БIарг тIаотташ да колхозникашта аьнна хьалдаь керда цIенош, дIаегIа парк, хьайийлла культура а быта а учрежденеш. Къаьстта дикахетар хиннад станичникашта маларцеи алкоголизмацеи къовсам лоаттабара хьаьнахьа дола парте соцамаш арадарах.

Ала йиш яц, хьалха станице ширдаьннача гIулакхаща къовсам лоаттабац, аьнна. Цхьабакъда, хьадер кхоачам болаш дацар. Дукха дика а пайдане а соцамаш тIаэцар, болх дIаболабора, тIаккха дIадоладаьр чакх ца доаккхаш дутар. Цхьайола мероприятеш формально чакхйоахар.

Уж кхоачамбоацараш дIадахара оарцагIъяьлар колхоза правлени, партком, депутатски актив. Цкъа шоаш хьалаьца никъ дIахецац цар. Станице дика вIаштIехьъяьккхай антиалкогольни пропаганда. Лира къовсам лоаттабу самогон хьадерашца, моларашца.

Гражданий сходе лаьрхIар станица тикашкара корта бохабу малараш дIадаха. Шоаш лаьрхIар кхоачаш а дир. Укх тIеххьарча хана из дарах гуччахьа тоаеннай станичникий къахьегама дисциплина. Колхозе вIашагIъеллай профилактически совет. Цо арахец «Ца малар вахара хьисап» яха пенгазет, лекцеш, беседаш, культурни мероприятеш чакхйоах.

ДIахо йодача хана шоай болх кхы а тоабе, станичникий вахарцара шиоьъьнна оамалаш цIенъяь дIаяха лаьрхIа ба станицера коммунисташ, депутаташ, активисташ.

М. КАРТОЕВ.

Коллектива гIонча

«Бурувдеттар» яхаш да Малгобекерча бурув тохара управлене партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша арахеца пенгазет. Цун цхьаь цаI номер йисац къахьегамхой, специалистий теркам тIа ца озаш. Доккха новкъостал ду цо коллективе идейно - политически, культурно - массови болх чакхбаккхара. ЛоархIаме я цо хьалхьею темаш: социалистически яхь йоаржаяр, къахьегама овсарле лакхъяр, дикагIчар опыт йовзар, кхом бар, культурно салаIар. Массанена езаеннай цун сатирически раздел а.

ХIара бетта шерлуш йоагIа редакционни актив. Каст-каста го йиш я газета тIа УБР кулгалхочун С. Темираева, турбай база начальника И. Галаева, управлене дикагIболча специалистий А. Галаева, В. Суркова, кхычар материалаш.

З. СОЛТУКИЕВА.

ТIЕХХЬАРА ПРОГРАММА

Iалаьмате чIоагIа хозахеташ тIанийцар вай городе укх деношка Московски артистий цирк. Из я укх сезоне Грозненски цирко гойташ йола тIеххьара программа. Цирк дIадолалуше а, белар доал берашка. Укхаза ба дега боккха сакъердам беш бола клоунаш Ю. Соколови В. Александрови. Дукха тамашийна хIамаш да цар программа юкъе. Царех цаI я В. Пешковс кулгал деш болча пилхьаша гойта говзал а.

Саг цецвоаккхаш, цу-сахьате сага сурт-сибат кьаьхата тIа а дилле, совгIата дIалу И. Зарипова.

Геттара чIоагIа берий дог гIоздаьккхар ФедотовгIар Любасеи Борисеи. Наггахьа мара бIаргаго йиш йоаца оакхарий караIомаде вIаштIехьдаьлар цар. Укхаза яр пиллаш, инкалаш, зебраш, кенгуру, зIамига дегI дола говраш.

Самукъадаьнна тIоараш детта долалора бераш, цар шоай номераш гойтача хана. Из тамаш а яц... Ю. Зальбертапа «боксах» латаш яр Скриппи яха зебра. Халха дувлаш дар жIалигаш, пилла латтар цхьан кога тIа, лама а яр инкала тIагIолла тIехьакхувсалуш, саг мо ловзар бургацах зебра.

Хоза хIамаш дар цирке гойташ хиннараш.

Л. САУТИЕВА.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

№ 214 ЙОЛЧА ВЫБОРГСКИ ЮКЪЕРЧА ПРОФЕССИОНАЛЬНО - ТЕХНИЧЕСКИ УЧИЛИЩЕ ДЕШАРХОЙ ДIАЧУЭЦ.

Училище кийчбу лакха квалификаци йола болхлой укх профессеех:

8 КЛАСС ЯЬККХАРАШ

— маляр-штукатур-плиточник;
— каменщик-монтажник (водитела праваш а луш);
— столяр-паркетчик;
— кулг-кара сварка ю электросварщик;
— автомобилашта ремонт ю слесарь;
— механо-сборочни балхаш ду слесарь;
— швея-мотористка.

ДЕШАРА ХА 3 ШУ.

Дешархоша укхаза професси а Iомаю юкъера образовани а лу, иштта мах боацаш даарца а, форменни барзкъаца а Iалашбу уж. ГIишлонхой группай дешархошта (малярашта - штукатурашта, каменщикашта - монтажникашта, столярашта - паркетчикашта, электросварщикашта) дешаш болча хана 30 сомага кхаччалца стипенди лу.

10 КЛАСС ЯЬККХАРАШ

— штукатур;
— каменщик - мотажник болата а аьшкабетонни а изделешта монтаж яра;
— сварщик;
— швея-мотористка.

ДЕШАРА ХА 10 БУТТ.

Дешаш болча хана 70—75 сомага кхаччалца стипенди лу. Ерригача специальностех дешаш болча дешархошта производстве Iомабеча хана цар даьккхача алапех 50 процент дIалу. ГIишлон специальностех бола дешархой цига деша эттача дийнахьа денз базови предприяте квартирана очередах оттабу. Маляр - штукатур професси Iомаеш болча мехкарашта лаьрхIа барзкъа даккхара а тегара а курсаш вIашагIйохк.

Кхычахьара хьатIабаьхкача дешархошта общежити а, мах боацаш дешара моттиге дIа-хьа аха проездной документаш а лу.

ЗАНЯТЕШ ДIАЙОЛАЛУ 1 СЕНТЯБРЕ.

Училища адрес: 188900, Ленинградски обл., г. Выборг, Школьни пл., цIа 2, № 214 йола СПТУ.

Тел.: 2-00-57; 2-25-34.

ТЕЛЕВИДЕНИ

15 МАЙ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Хьайбай дунен тIа».
9.40 — «Капитан Грант лехаш». Художественни фильм. 2-гIа сери.
10.45 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Практикаца хьажаб». Документальни фильмаш: «Ижсталь» шу 223». «Ферма».
15.20 — «Спорти личности».
15.50 — ДIалохк Горьковски Пачхаьалкхен филармоне симфонически оркестр.
16.15 — «Кердадараш».
16.20 — «Шахматни школа». Гоьваначала урокаш.
16.50 — ...Яхайтта шу даьнней боникхагIен».
17.35 — «Прасковья». Телевизионни документальни фильма премьера.
18.15 — «Вай беш».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Долчча моттиге къоастаду. Латвийски ССР гIишлон дош къоастадеш партийнии советскии организацей балха опытах. Дакъа лоацаш ва КПСС ЦК член, Латве компарте ЦК хьалхара секретарь Б. К. Пуго. 1-гIа передача.
19.45 — «Кердадараш».
19.55 — «Капитан Грант лехаш». Телевизионни художественни фильм. 3-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — «ПхелагIча Авенюра саг». Документальни фильм.
23.00 — Дунен велогонка. ГДР передача.
23.20 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйранара гимнастика».
8.15 — Документальни фильмаш: «Селхан, тахан, кхоана...». «Анна Симоновай хьалхаленех йола уйлаш». «Баьндолчун дагIа».
8.35, 9.35 — А. Г. Твардовский. «Василий Теркин». 7-гIа класс.
9.05, 12.10 — Испански мотт.
10.05 — СПТУ дешархошта Истори. Варшавски договор.
10.35, 11.40 — А. П. Чехов. «Боалий беш», 9-гIа класс.
11.05 — «Из гаьнара, юххера хьагIар». Iилма - довзийтара фильм.
11.15 — «СССР гербах».
12.40 — К. Симонов. Стихаш, дневникаш, дагалаттараш.
13.25 — «Революцен баьреш». Субтитрашца художественни фильм.
15.05 — «Кердадараш».
17.00 — Кинопрограмма.
18.00 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.20 — Киножурнал.
18.30 — «Къонабарий оазаш» (нохчий меттала).
18.55 — «Цхьаькха шеко йоацаш». Фильм-реклама.
19.00 — «Республика кхашка». Рейд (нохчий меттала).
19.10 — Телевизионни фильм.
19.30 — Концерт.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Кердадараш».
20.20 — «Ритмически гимнастика».
20.50 — «ТIоараш деттийтац». Телевизионни документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Сигал бесса лоамаш, е бакъдоаца истори». Художественни фильм (Грузияфильм).
23.15 — «Кердадараш».

16 МАЙ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Дунен кагирхойи».
9.15 — «Капитан Грант лехаш». Художественни фильм. 3-гIа сери.
10.20 — «Илли, романс, вальс».
11.00 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Дунен халкъашта юкъерча музея Ден хетадаь документальни фильмаш: «Гоголевски шляхашца», «Хохловка».
15.25 — «Эрсий къамаьл».
15.55 — «Кердадараш».
16.00 — «ГIейтта хьадувла, новцIолгаш». Фильм-концерта премьера.
16.40 — ЦТ экрана тIа хьалхара. «Кераста, бусалба жимнаш». Бераштa художественни фильм.
17.55 — Профсоюзий культура ЦIен эрсий халкъа хора концерт. Ульяновскера передача.
18.15 — «ДоттагIIе». Телевизионни журнал.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Мультфильмаш.
19.20 — «Саги закони». Телехьажархой хаттарашта жоп лу СССР Лакхехьарча суда председатела В. И. Теребилова.
19.50 — «Кердадараш».
19.55 — «Капитан Грант лехаш». Телевизионни художественни фильм. 4-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Фу? Мичахьа? Маца?». Телевизионни викторина. Йистедаьлча — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйранара гимнастика».
8.15 — «Кхалсагага дахьийта кхьхат». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Географи, 8-гIа класс. Среднеазиатски экономически район.
9.05, 12.40 — Английски мотт. Iомабу 2-гIа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Физика. Механически талгIеш. Оаз.
10.35, 11.40 — Географи. 5-гIа класс. Географически чIор.
11.05 — «Вай беш».
12.10 — Музыка, 2-гIа класс. И. О. Дунаевский.
13.10 — Советски изобразительни искусство. А. Пластов.
13.40 — Драматургии театри. Сийлахь Даймехка тIема тема хIанзарча сцена тIа.
14.55 — «Кердадараш».
16.20 — «Яков Свердлов». Художественни фильм.
17.55 — «Школера вахар» (нохчий меттала).
18.25 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.45 — КПСС XXVII съезда решенеш — балха тIа. Хьайбаш леладара продуктивность лакхъяра таронаш (нохчий меттала).
19.15 — «Объективо бехк бу».
19.30 — «Цамалар — вахара норма».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.35 — «Ритмически гимнастика — селхан, тахан, кхоана». Телевизионни документальни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Ильмеса юханхачар». Телевизионни художественни фильма премьера. (Казахтелефильм).
22.45 — «Кердадараш».

РАДИО

15 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — Реклама.
8.40 — 9.00 — «Эффективни балхаи дикача хьалхаштеи тIехьа». Рейд.
11.15 — Бонкхийчарна берех лаьца! «Берий уйлаши фантазии». Беседа (нохчий меттала).
11.30 — «Микрофонаца Грозне гIолла».
11.50 — 12.00 — Реклама.
15.15 — 15.45 — Концерт.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Шоана, юртбоахаме хьалхалаттараш». Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Юртара вахар».
18.40 — «Атеист». Радиожурнал (нохчий меттала).
18.55 — 19.00 — Реклама.

16 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — 9.00 — Нохч-ГIалгIай музыка.
11.15 — «Iилма — производствана».
11.30 — «Патриот» (гIалгIай меттала).
11.45 — 13.00 — «КПСС XXVII съезд коммунистий инициативеи бехктокхами лакхбарах». Беседа.
15.15 — 15.30 — Микрофона хьалхашнара театр. (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «ДоттагIий оазаш».
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Хий диллар — хьуьнъ лакхбара никъ».
18.40 — 19.00 — «Хьона, Даьхе, салтечун дог» (гIалгIай меттала).

ТХА АДРЕС: 384907. г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 384907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05155. «Грозненски рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий» ул. Маяковского 92. Заказ № 1951.